

حدیث | نامه مفصل امام صادق(ع) به اصحابش که هر روز بعد از نماز در آن تأمل می‌کردند

توضیح

متن ذیل نامه مفصل امام صادق(ع) به اصحاب و شیعیانشان می‌باشد که حضرت بسیار بر ممارست و دقت و عمل کردن به آن، تأکید می‌کردند، و اصحاب حضرت هم این نامه را در مکانی که در خانه‌هایشان برای نماز قرار داده بودند می‌گذاشتند و بعد از نماز این نامه را مرور می‌کردند.

در کتاب شریف کافی، به نقل از اسماعیل بن جابر می‌گوید: «امام صادق(ع) این نامه را به اصحاب خود نوشت و به آنها دستور داد این نامه را به یکدیگر بیاموزند و در آن تأمل و تفکر و دقت کنند و آن را به کار ببندند. اصحاب امام صادق(ع) هم هریک نسخه‌ای از آن را در نمازخانه منزل خویش نهاده بودند و هر گاه نمازشان به پایان می‌رسید در آن می‌نگریستند.» این نامه اولین روایت از کتاب روضه کافی می‌باشد(کتاب کافی دارای ۳ بخش است: اصول، فروع، روضه) که حدود ۱۳ صفحه می‌باشد.

در اینجا ابتدا بخش‌هایی از آن که تاکنون در مباحث استاد پناهیان خوانده شده یا مورد اشاره قرار گرفته است، آمده است و سپس تمام متن نامه به همراه ترجمه (برگرفته از کتاب بهشت کافی با ترجمه حمید رضا آژیر) آورده شده است.

بخش‌هایی از نامه امام صادق(ع)

سفارش به کثرت ذکر و تسبیح

وَ أَكْثِرُوا مِنَ التَّهْلِيلِ وَ التَّقْدِيسِ وَ التَّسْبِيحِ وَ الثَّنَاءِ عَلَى اللَّهِ وَ التَّضَرُّعِ إِلَيْهِ، وَ الرَّغْبَةِ فِيمَا عِنْدَهُ مِنَ الْخَيْرِ الَّذِي لَا يَقْدِرُ قَدْرُهُ، وَ لَا يَبْلُغُ كُنْهَهُ أَحَدٌ، فَاشْغَلُوا أَلْسِنَتَكُمْ بِذَلِكَ عَمَّا نَهَى اللَّهُ عَنْهُ مِنْ أَقْوَابِلِ الْبَاطِلِ الَّتِي تُعِيبُ أَهْلَهَا خُلُوداً فِي النَّارِ، مَنْ مَاتَ عَلَيْهَا وَ لَمْ يَتَّبِعْ إِلَى اللَّهِ وَ لَمْ يَنْزِعْ عَنْهَا.

تهلیل و تقدیس و تسبیح و ستایش خدا بسیار کنید و به درگاهش زاری کنید و به آنچه نزد اوست گرایش یابید از خیری که هیچ کس نمی‌تواند آن را ارزیابی کند و به کنهش رسد. زبان خود را از آنچه خدا بازداشته بر حذر بدارید و سخنان باطل مگویند که گوینده‌اش در آتش، جاودان خواهد بود، و ایشان همان کسانی هستند که بر این گونه سخنان بمیرند و به سوی خدا توبه نکنند و از آن دست نشویند.

سفارش به استمرار و کثرت دعا و تضرع

وَ عَلَيْكُمْ بِالْإِدْعَاءِ، فَإِنَّ الْمُسْلِمِينَ لَمْ يُدْرِكُوا نَجَاحَ الْحَوَائِجِ عِنْدَ رَبِّهِمْ بِأَفْضَلِ مِنَ الدَّعَاءِ، وَ الرَّغْبَةِ إِلَيْهِ، وَ التَّضَرُّعِ إِلَى اللَّهِ، وَ الْمَسْأَلَةِ لَهُ. فَارْغَبُوا فِيمَا رَغَبَكُمْ اللَّهُ فِيهِ، وَ أَجِيبُوا اللَّهَ إِلَى مَا دَعَاكُمْ إِلَيْهِ، لِنَفْلِحُوا وَ نَتَّجُوا مِنْ عَذَابِ اللَّهِ.

... وَ قَالَ: أَكْثِرُوا مِنْ أَنْ تَدْعُوا اللَّهَ، فَإِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ مِنْ عِبَادِهِ الْمُؤْمِنِينَ أَنْ يَدْعُوهُ. وَ قَدْ وَعَدَ اللَّهُ عِبَادَةَ الْمُؤْمِنِينَ بِالْإِسْتِجَابَةِ. وَ اللَّهُ مُصِيرٌ دُعَاءَ الْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ لَهُمْ عَمَلًا يَزِيدُهُمْ بِهِ فِي الْجَنَّةِ. فَأَكْثِرُوا ذِكْرَ اللَّهِ مَا اسْتَطَعْتُمْ فِي كُلِّ سَاعَةٍ مِنْ سَاعَاتِ اللَّيْلِ وَ النَّهَارِ، فَإِنَّ اللَّهَ أَمَرَ بِكَثْرَةِ الذِّكْرِ لَهُ، وَ اللَّهُ ذَاكِرٌ لِمَنْ ذَكَرَهُ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ.

بر شما باد دعا، چه مسلمانان در رسیدن به نیازهایشان نزد پروردگار وسیله‌ای بهتر از دعا و گرایش به سوی خدا و زاری به درگاه او در اختیار ندارند. به هر آنچه خدا تشویقتان کرده گرایش یابید و در آنچه خدایتان به سوی آن خوانده پاسخش گویند تا رستگاری یابید و از عذاب خدا نجات پیدا کنید.

... و فرمود: به درگاه خدا بسیار دعا کنید، زیرا خدا آن بنده مؤمن را دوست دارد که به درگاهش دعا کند و خدا به بندگان مؤمن خود وعده اجابت داده است و خدا دعای مؤمنان را، به روز رستخیز بخشی از عملشان سازد و در بهشت بدان بیفزاید، پس بسیار یاد خدا کنید تا آنجا که توانید، در هر ساعتی از ساعات شب یا روز، زیرا خدا فرمان داده است او را یاد کنند و خدا هم به یاد مؤمنی است که در یاد اوست.

برای تکمیل نعمت‌های خدا بخصوص نعمت ولایت، باید متحمل سختی و آزار از ظالمین بشوید، همچنان که گذشتگان شما متحمل شدند

فَاتَّقُوا اللَّهَ أَيَّتْهَا الْعِصَابَةُ النَّاجِيَّةُ. إِنَّ أَنْتُمْ لِلَّهِ لَكُمْ مَا أَعْطَاكُمْ بِهِ فَإِنَّهُ لَا يَتِمُّ الْأَمْرُ حَتَّى يَدْخُلَ عَلَيْكُمْ مِثْلُ الَّذِي دَخَلَ عَلَى الصَّالِحِينَ قَبْلَكُمْ، وَ حَتَّى تُبْنَوا فِي أَنْفُسِكُمْ وَ أَمْوَالِكُمْ، وَ حَتَّى تَسْمَعُوا مِنْ أَعْدَاءِ اللَّهِ أَدَى كَثِيرًا فَتَصْبِرُوا وَ تَعْرُكُوا بِجُنُوبِكُمْ، وَ حَتَّى يَسْتَدْلُواكُمْ وَ يُبْغِضُواكُمْ، وَ حَتَّى يُحْمَلُوا عَلَيْكُمْ الضَّيْمَ، فَتَحْمَلُوا مِنْهُمْ، تَلْتَمِسُونَ بِذَلِكَ وَجْهَ اللَّهِ وَ الدَّارَ الْآخِرَةَ، وَ حَتَّى تَكْظُمُوا الْغَيْظَ الشَّدِيدَ فِي الَّذِي فِي اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ، يَجْتَرِمُونَهُ إِلَيْكُمْ، وَ حَتَّى يُكْذِبُوكُمْ بِالْحَقِّ وَ يُعَادُواكُمْ فِيهِ وَ يُبْغِضُواكُمْ عَلَيْهِ، فَتَصْبِرُوا عَلَى ذَلِكَ مِنْهُمْ. وَ مُصَدِّقُ ذَلِكَ كُلِّهِ فِي كِتَابِ اللَّهِ الَّذِي أَنْزَلَهُ جِبْرِيْلُ عَ عَلَى نَبِيِّكُمْ ص، سَمِعْتُمْ قَوْلَ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ لِنَبِيِّكُمْ ص: «فَاصْبِرْ كَمَا صَبَرَ أَوْلُوا الْعَزْمِ مِنَ الرُّسُلِ وَ لَا تَسْتَعْجِلْ لَهُمْ» (احقاف/۳۵). ثُمَّ قَالَ: «وَ إِنْ يُكْذِبُوكَ فَقَدْ كَذَّبَتْ رُسُلٌ مِنْ قَبْلِكَ (فاطر/۴) «فَصَبِرُوا عَلَى مَا كُذِّبُوا وَ أُوذُوا» (انعام/۳۴)، فَقَدْ كَذَّبَ نَبِيُّ اللَّهِ وَ الرُّسُلُ مِنْ قَبْلِهِ، وَ أُوذُوا مَعَ التَّكْذِيبِ بِالْحَقِّ. فَإِنْ سَرَّكُمْ أَمْرُ اللَّهِ فِيهِمُ الَّذِي خَلَقَهُمْ لَهُ فِي الْأَصْلِ مِنَ الْكُفْرِ الَّذِي سَبَقَ فِي عِلْمِ اللَّهِ أَنْ يَخْلُقَهُمْ لَهُ فِي الْأَصْلِ، وَ مِنَ الَّذِينَ سَمَّاهُمْ اللَّهُ فِي كِتَابِهِ فِي قَوْلِهِ: «وَ جَعَلْنَا لَهُمْ أُمَّةً يُدْعُونَ إِلَى النَّارِ» (قصص/۴۱)، فَتَدَبَّرُوا هَذَا وَ اعْقِلُوا وَ لَا تَجْهَلُوا، فَإِنَّهُ مَنْ يَجْهَلُ هَذَا وَ أَشْبَاهَهُ مِمَّا افْتَرَضَ اللَّهُ عَلَيْهِ فِي كِتَابِهِ مِمَّا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ وَ نَهَى عَنْهُ، تَرَكَ دِينَ اللَّهِ وَ رَكِبَ مَعَاصِيَهُ، فَاسْتَوْجَبَ سَخَطَ اللَّهِ، فَأَكْبَهُ اللَّهُ عَلَى وَجْهِهِ فِي النَّارِ.

بخدا پناه برید از اینکه خداوند شما را برای ابد حفظ کند از آنکه نظیر آنها گردید و از اینکه شما را همچون ایشان بیازماید و برای ما و شما جز در پرتو او نیرویی نیست. ای گروه رهیافته! تقوای خدا در پیش گیرید. اگر خدا نعمتی را که به شما داده کامل کند آن را به پایان نبرد مگر آنکه به شما همان رساند که به صالحان پیش از شما رسانده است. شما را در جان و مالتان بیازماید، تا آنکه از دشمنان خدا آزار فراوان بشنوید و صبر در پیش گیرید و به خود هموار کنید، و تا جایی که خوارتان کنند و دشمنتان دارند و بر شما ستم ورزند و شما تحمل کنید و در این راه خشنودی خدا و آخرت را جویید، تا جایی که در آزار دشمنان خدا خشم فرو خورید، و شما را در باره عقیده به حق دروغگو شمارند و دشمن دارند و با شما بر سر آن کینه‌توزند و باید بر همه اینها شکیب ورزید، و مصداق این همه همان است که جبرئیل در کتاب خدا بر پیامبر شما نازل کرد آنجا که فرمود:

«فَاصْبِرْ كَمَا صَبَرَ أَوْلُوا الْعَزْمِ مِنَ الرُّسُلِ وَ لَا تَسْتَعْجِلْ لَهُمْ» (احقاف/۳۵)، پس صبر کن آن گونه که پیامبران «اولو العزم» صبر کردند، و برای (عذاب) آنان شتاب مکن، و «وَ إِنْ يُكْذِبُوكَ فَقَدْ كَذَّبَتْ رُسُلٌ مِنْ قَبْلِكَ» (فاطر/۴)، اگر تو را تکذیب کنند (غم مخور، موضوع تازه‌ای نیست) پیامبران پیش از تو نیز تکذیب شدند، «فَصَبِرُوا عَلَى مَا كُذِّبُوا وَ أُوذُوا» (انعام/۳۴)، و در برابر تکذیبها، صبر و استقامت کردند.

هر آینه دروغگو شمردند رسولان را پیش از تو و آنان بر آن تکذیب و آزار، صبر کردند. به راستی پیغمبر خدا و رسولان پیش از وی تکذیب شدند و آزار کشیدند، و اگر شما را خوش آید فرمان خدا در باره آنها همان فرمانی است که در اصل آفرینش بدانها داد. آری اصل آفرینش در برابر کفری است که برای دیگران در علم خدا گذشته است و آنها را برای آن آفریده و در برابر آنهائی که در قرآن خود از آنها نام برده و فرموده:

«وَ جَعَلْنَا لَهُمْ أُمَّةً يُدْعُونَ إِلَى النَّارِ» (قصص/۴۱)؛ و آنان [فرعونیان] را پیشوایانی قرار دادیم که به آتش (دوزخ) دعوت می‌کنند.

پس در این تدبّر کنید و آن را بپذیرید و ندانسته نگیرید، زیرا هر کس این مطلب و نظایر آن را که خداوند در کتابش فرض کرده- اعم از امر الهی و نهی او در ترک دین خدا و ارتکاب گناهان که مستوجب خشم الهی است- نادیده بگیرد، در آتش جهنم به روی افتد.

عادت دادن نفس به صبر و تحمل در مقابل بلاهای دنیا و الگو گرفتن از انبیاء و مومنین در این راه

صَبَرُوا النَّفْسَ عَلَى الْبَلَاءِ فِي الدُّنْيَا، فَإِنَّ تَتَابَعِ الْبَلَاءِ فِيهَا وَ الشَّدَّةِ فِي طَاعَةِ اللَّهِ وَ وِلَايَتِهِ وَ وِلَايَةِ مَنْ أَمَرَ بِوِلَايَتِهِ، خَيْرٌ عَاقِبَةً عِنْدَ اللَّهِ فِي الْآخِرَةِ مِنْ مُلْكِ الدُّنْيَا، وَإِنْ طَالَ تَتَابَعِ نَعِيمِهَا وَ زَهْرَتِهَا وَ غَضَارَةُ عَيْشِهَا فِي مَعْصِيَةِ اللَّهِ، وَ وِلَايَةِ مَنْ نَهَى اللَّهُ عَنْ وِلَايَتِهِ وَ طَاعَتِهِ. فَإِنَّ اللَّهَ أَمَرَ بِوِلَايَةِ الْأَئِمَّةِ الَّذِينَ سَمَّاهُمُ اللَّهُ فِي كِتَابِهِ فِي قَوْلِهِ: «وَ جَعَلْنَاهُمْ أُمَّةً يَهْتَدُونَ بِأَمْرِنَا» (انبیاء/۷۳) وَ هُمُ الَّذِينَ أَمَرَ اللَّهُ بِوِلَايَتِهِمْ وَ طَاعَتِهِمْ. وَ الَّذِينَ نَهَى اللَّهُ عَنْ وِلَايَتِهِمْ وَ طَاعَتِهِمْ وَ هُمُ الْأُمَّةُ الضَّالَّةُ الَّذِينَ قَضَى اللَّهُ أَنْ يَكُونَ لَهُمْ دُولٌ فِي الدُّنْيَا عَلَى أَوْلِيَاءِ اللَّهِ الْأَئِمَّةِ مِنْ آلِ مُحَمَّدٍ، يَعْمَلُونَ فِي دَوْلَتِهِمْ بِمَعْصِيَةِ اللَّهِ وَ مَعْصِيَةِ رَسُولِهِ ص، لِيَحِقَّ عَلَيْهِمْ كَلِمَةُ الْعَذَابِ وَ لِيَتِمَّ أَنْ تَكُونُوا مَعَ نَبِيِّ اللَّهِ مُحَمَّدٍ ص وَ الرُّسُلِ مِنْ قَبْلِهِ. فَتَدَبَّرُوا مَا قَصَّ اللَّهُ عَلَيْكُمْ فِي كِتَابِهِ مِمَّا آتَى بِهِ أَنْبِيََاءَهُ وَ اتَّبَاعَهُمُ الْمُؤْمِنِينَ، ثُمَّ سَلُوا اللَّهَ أَنْ يُعْطِيَكُمْ الصَّبْرَ عَلَى الْبَلَاءِ فِي السَّرَّاءِ وَ الضَّرَّاءِ وَ الشَّدَّةِ وَ الرَّخَاءِ مِثْلَ الَّذِي أَعْطَاهُمْ.

و خود را برای تحمل بلا در دنیا شکیبا سازید، زیرا بالای پیوسته و سختی کشیدن در دنیا در راه طاعت خدا و دوستی او و کسانی که خدا دستور دوستی آنان را داده است، انجام بهتری دارد و در دیگر سرای از ملک دنیا، اگر چه نعمت‌ها و خرمی و شکوفایی آن، در نافرمانی از خدا و دوستی کسانی که خدا دوستی آنها را ممنوع کرده پیوسته و پیاپی باشد، چه خداوند به دوستی امامانی دستور داده که در قرآنش از ایشان نام برده: وَ جَعَلْنَاهُمْ

«وَ جَعَلْنَاهُمْ أُمَّةً يَهْتَدُونَ بِأَمْرِنَا» (انبیاء/۷۳)؛ و آنان را پیشوایانی قرار دادیم که به فرمان ما، (مردم را) هدایت می‌کردند.

و آنان همان کسانی هستند که خدا به ولایت و فرمانبری از ایشان دستور داده است. و آنها که خدا از ولایت و طاعتشان نهی فرموده همان پیشوایان گمراهی هستند که خدا در دنیا مقدر فرموده بر امامان از خاندان محمد صلی الله علیه و آله و سلم و اولیاء الله حکومت یابند، و در حکومتشان خدا و رسولش را معصیت کنند تا فرمان عذاب بر آنها محقق شود.

و تا عذاب بر آنان محقق شود، شما با محمد صلی الله علیه و آله و سلم و پیامبران پیش از او باشید. پس تدبّر کنید در آنچه خدا در قرآن خود حکایت کرده است از گرفتاری پیامبرانش و پیروان مؤمن آنها، و سپس از خدا بخواهید که به شما در خوشی و ناخوشی و شدت و راحتی، همان صبری را بخشد که بدیشان بخشیده است.

امامتان را در تنگنا قرار ندهید که مجبور شود در ظاهر یارانش را نفرین کند

وَ قَالَ: اتَّقُوا اللَّهَ أَيُّهَا الْعِصَابَةُ، وَإِنْ اسْتَطَعْتُمْ أَنْ لَا يَكُونَ مِنْكُمْ مُخْرَجُ الْإِمَامِ، فَإِنَّ مُخْرَجَ الْإِمَامِ هُوَ الَّذِي يَسْعَى بِأَهْلِ الصَّلَاحِ مِنْ أَتْبَاعِ الْإِمَامِ الْمُسْلِمِينَ لِفَضْلِهِ الصَّابِرِينَ عَلَى آدَاءِ حَقِّهِ الْعَارِفِينَ لِحُرْمَتِهِ. وَ اعْلَمُوا أَنَّهُ مَنْ نَزَلَ بِذَلِكَ الْمَنْزِلِ عِنْدَ الْإِمَامِ فَهُوَ مُخْرَجُ الْإِمَامِ. فَإِذَا فَعَلَ ذَلِكَ عِنْدَ الْإِمَامِ، أَخْرَجَ الْإِمَامَ إِلَى أَنْ يَلْعَنَ أَهْلَ الصَّلَاحِ مِنْ أَتْبَاعِهِ الْمُسْلِمِينَ لِفَضْلِهِ الصَّابِرِينَ عَلَى آدَاءِ حَقِّهِ الْعَارِفِينَ بِحُرْمَتِهِ، فَإِذَا لَعَنَهُمْ لِإِخْرَاجِ أَعْدَاءِ اللَّهِ الْإِمَامِ صَارَتْ لَعْنَتُهُ رَحْمَةً مِنَ اللَّهِ عَلَيْهِمْ، وَ صَارَتْ اللَّعْنَةُ مِنَ اللَّهِ وَ مِنَ الْمَلَائِكَةِ وَ رُسُلِهِ عَلَى أَوْلِيَاكِ.

نیز می‌فرماید: ای مردمان! خدا را در نظر داشته باشید و اگر توانید امام را به تنگنا نیندازید و کار را بر او دشوار نکنید، همانا هر که امام را به دشواری افکند همان کسی است که از پیروان صالح امام بدگویی می‌کند؛ کسانی که به فضل امام معترفند و بر ادای حقش شکیبا و به حرمتش آشنا. بدانید هر که بدین جایگاه نزد امام فرود آید امام را به دشواری افکنده است و اما در این هنگام پیروان صالح و کسانی را که به

فضل او اعتراف دارند و بر ادای حَقِّش شکیبایند و بر حرمتش آشنا به سبب ایجاد دشواری برای امام، نفرینشان کند، و نفرین او از سوی خدا به رحمت بدل گردد، و لعنت خدا و فرشتگان و رسولان بر ایشان فرود آید.

تشرف به اسلام و توفیق عمل به دستورات آن توسط خود خدا انجام می‌گیرد، پس از خدا بخواهید شما را هدایت کند

وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ إِذَا أَرَادَ بِعَبْدٍ خَيْرًا شَرَحَ صَدْرَهُ لِلْإِسْلَامِ، فَإِذَا أَعْطَاهُ ذَلِكَ أَنْطَقَ لِسَانَهُ بِالْحَقِّ وَ عَقَدَ قَلْبَهُ عَلَيْهِ، فَعَمِلَ بِهِ. فَإِذَا جَمَعَ اللَّهُ لَهُ ذَلِكَ تَمَّ لَهُ إِسْلَامُهُ، وَ كَانَ عِنْدَ اللَّهِ إِنْ مَاتَ عَلَى ذَلِكَ الْحَالِ مِنَ الْمُسْلِمِينَ حَقًّا. وَإِذَا لَمْ يُرِدِ اللَّهُ بِعَبْدٍ خَيْرًا وَكَلَهُ إِلَى نَفْسِهِ، وَ كَانَ صَدْرُهُ ضَيِّقًا حَرَجًا، فَإِنْ جَرَى عَلَى لِسَانِهِ حَقٌّ لَمْ يُعَقَدْ قَلْبُهُ عَلَيْهِ، وَإِذَا لَمْ يُعَقَدْ قَلْبُهُ عَلَيْهِ لَمْ يُعْطِهِ اللَّهُ الْعَمَلَ بِهِ. فَإِذَا اجْتَمَعَ ذَلِكَ عَلَيْهِ حَتَّى يَمُوتَ وَ هُوَ عَلَى تِلْكَ الْحَالِ كَانَ عِنْدَ اللَّهِ مِنَ الْمُنَافِقِينَ، وَ صَارَ مَا جَرَى عَلَى لِسَانِهِ مِنَ الْحَقِّ الَّذِي لَمْ يُعْطِهِ اللَّهُ أَنْ يُعَقَدَ قَلْبُهُ عَلَيْهِ، وَ لَمْ يُعْطِهِ الْعَمَلَ بِهِ، حُجَّةً عَلَيْهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ.

فَاتَّقُوا اللَّهَ وَ سَلُوهُ أَنْ يَشْرَحَ صَدْرَكُمْ لِلْإِسْلَامِ، وَ أَنْ يَجْعَلَ أَلْسِنَتَكُمْ تَنْطِقُ بِالْحَقِّ حَتَّى يَتَوَفِّيَكُمْ، وَ أَنْتُمْ عَلَى ذَلِكَ، وَ أَنْ يَجْعَلَ مُنْقَلَبَكُمْ مُنْقَلَبَ الصَّالِحِينَ قَبْلَكُمْ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ.

بدانید که اگر خدا برای بنده‌ای خیر بخواهد سینه‌اش را برای پذیرش اسلام بگشاید، و چون این نعمت را بدو بخشید زبانش به حق گویا گردد و بدان دل دهد و عمل کند، و هر گاه خدا این همه را برای او گرد آورد اسلامش به کمال رسد، و اگر بر این حال بمیرد، مرده است چونان مسلمانی حقیقی. و اگر خدا به بنده‌اش خیری نخواهد او را به خود واگذارد و دلتنگ و پریشان باشد، و اگر هم حق را بر زبان او راند دل بدان نبندد، و از آنجا که دل بدان نبسته است خدا توفیق عمل بدو ندهد، و چون این وضع برای او پدید آید تا جایی که بمیرد نزد خدا منافق خواهد بود، و همان اعتراف زبان او به حق با آنکه خدایش توفیق دل دادن بدان و عمل کردن به آن به وی نداده، بر او حجت گردد.

تقوای خدا در پیش گیرید و از او بخواهید سینه شما را برای پذیرش اسلام بگشاید و زبانتان را حَقِّگو گرداند، تا وقتی که شما را می‌میراند در حالی که شما بر حق قرار دارید، و بازگشت شما را چون بازگشت نیکان قبل از خود قرار دهد، و نیرو و قوتی نیست مگر بخدا و ستایش از آن خداوند جهانیان است.

متن کامل نامه امام صادق(ع) به شیعیانش

کتاب کافی، ج ۸، ص ۲

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع أَنَّهُ كَتَبَ بِهَذِهِ الرِّسَالَةِ إِلَى أَصْحَابِهِ وَ أَمْرَهُمْ بِمُدَارَسَتِهَا وَ النَّظَرَ فِيهَا وَ تَعَاهُهَا وَ الْعَمَلَ بِهَا. فَكَانُوا يَضَعُونَهَا فِي مَسَاجِدِ بِيُوتِهِمْ فَإِذَا فَرَعُوا مِنَ الصَّلَاةِ نَظَرُوا فِيهَا.

از اسماعیل بن جابر رسیده است که امام صادق علیه السلام این نامه را به اصحاب خود نوشت و به آنها دستور داد این نامه را به یک دیگر بیاموزند و در آن درنگ کنند و آن را بررسی کرده به کارش بندند، آنها هم هر یک نسخه‌ای از آن را در نماز خانه منزل خویش نهاده بودند و هر گاه نمازشان به پایان می‌رسید در آن می‌نگریستند.

سفارش به خوشرفتاری با اهل باطل و تحمل ستم آنان در عین رعایت تقیه و اثر نپذیرفتن از آنان

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ. أَمَا بَعْدُ، فَاسْأَلُوا رَبَّكُمْ الْعَافِيَةَ. وَ عَلَيْكُمْ بِالذَّعَةِ وَالْوَقَارِ وَالسَّكِينَةِ. وَ عَلَيْكُمْ بِالْحَيَاءِ وَ التَّنَزُّهِ عَمَّا تَنَزَّهُ عَنْهُ الصَّالِحُونَ قَبْلَكُمْ.

وَ عَلَيْكُمْ بِمُجَامَلَةِ أَهْلِ الْبَاطِلِ تَحَمَّلُوا الصِّيمَ مِنْهُمْ. وَ إِيَّاكُمْ وَ مُمَاطَتَهُمْ. دِينُوا فِيمَا بَيْنَكُمْ وَ بَيْنَهُمْ، إِذَا أَنْتُمْ جَالَسْتُمُوهُمْ وَ خَالَطْتُمُوهُمْ وَ نَارَعْتُمُوهُمْ الْكَلَامَ - فَإِنَّهُ لَا بُدَّ لَكُمْ مِنْ مُجَالَسَتِهِمْ وَ مُخَالَطَتِهِمْ وَ مُنَازَعَتِهِمْ الْكَلَامَ - بِالتَّقِيَّةِ الَّتِي أَمَرَكُمُ اللَّهُ أَنْ تَأْخُذُوا بِهَا فِيمَا بَيْنَكُمْ وَ بَيْنَهُمْ. فَإِذَا ابْتَلَيْتُمْ بِذَلِكَ مِنْهُمْ فَإِنَّهُمْ سَيُؤَذِّنُكُمْ وَ تَعْرِفُونَ فِي وُجُوهِهِمُ الْمُنْكَرَ، وَ لَوْ لَا أَنَّ اللَّهَ تَعَالَى يَدْفَعُهُمْ عَنْكُمْ لَسَطُوا بِكُمْ وَ مَا فِي صُدُورِهِمْ مِنَ الْعَدَاوَةِ وَ الْبَغْضَاءِ أَكْثَرَ مِمَّا يُبْدُونَ لَكُمْ. مَجَالِسُكُمْ وَ مَجَالِسُهُمْ وَاحِدَةٌ وَ أَرْوَاحُكُمْ وَ أَرْوَاحُهُمْ مُخْتَلِفَةٌ لَا تَأْتِلِفُ، لَا تُجُونُهُمْ أَبَدًا وَ لَا يُجُونُكُمْ، غَيْرَ أَنَّ اللَّهَ تَعَالَى أَكْرَمَكُمْ بِالْحَقِّ وَ بَصَّرَكُمْ بِهِ وَ لَمْ يَجْعَلْهُمْ مِنْ أَهْلِهِ. فَتَجَامِلُونَهُمْ وَ تَصْبِرُونَ عَلَيْهِمْ وَ هُمْ لَا مُجَامَلَةَ لَهُمْ وَ لَا صَبْرَ لَهُمْ عَلَى شَيْءٍ. وَ حِيلُهُمْ وَسْوَاسُ بَعْضِهِمْ إِلَى بَعْضٍ. فَإِنَّ أَعْدَاءَ اللَّهِ إِنْ اسْتَطَاعُوا صَدُّوكُمْ عَنِ الْحَقِّ فَبِعِصْمَتِكُمْ اللَّهُ مِنْ ذَلِكَ.

به نام خداوند بخشنده مهربان، از پروردگارتان عافیت بطلبید و در صدد یافتن آرامش، وقار و سکینه باشید. شرم و حیا را در پیش رو بگیرید و از آنچه نیکوکاران پیشین شما کناره بگیرد، با اهل باطل مدارا کنید و ستم آنان را بر خویش تاب آورید. مبادا با آنها درافتید و ستیزه کنید، و در مجالست و آمیزش و گفتگو با آنها میان خود و خدا دیندار باشید، و به هنگام همنشینی و آمیزش و گفتگوی با ایشان که گریزی از آن نیست تقیه در پیش بگیرید که خداوند به شما دستور داده آن را در پیوند با آنها به کارش بندید. هر گاه به همنشینی با آنها مجبور شدید بی‌گمان شما را خواهند آزرده و در چهره آنها زشتی خواهید یافت، و اگر خداوند شر آنها را از شما دفع نکند به شما یورش می‌آورند.

دشمنی و بدبینی که در سینه خود نسبت به شما دارند بیش از آن است که آشکار می‌کنند. مجالس شما و آنها یکی است ولی جان شما و آنها از یک دیگر جداست و با هم انس نمی‌گیرد. شما هرگز دوستشان نخواهید داشت و آنها نیز شما را دوست ندارند ولی خداوند شما را با نمودن راه حق گرامی داشته و نسبت بدان آگاهیتان بخشیده است ولی آنان را شایسته حق قرار نداده است. با آنها مدارا کنید و نسبت بدیشان صبر در پیش بگیرید، و این در حالی است که آنان با شما سرسازش و شکیبایی ندارند. نیرنگ آنها اندیشه‌های شیطانی است که از یک دیگر می‌گیرند و به یک دیگر می‌دهند.

همانا دشمنان خدا اگر بتوانند شما را از حق باز می‌دارند ولی خدا شما را از آنان حفظ می‌کند، پس تقوای خدا در پیش بگیرید و زبانتان را جز به خیر مگشایید.

سفارش به دوری از گناهان زبانی

فَاتَّقُوا اللَّهَ، وَ كُفُّوا أَلْسِنَتَكُمْ إِلَّا مِنْ خَيْرٍ. وَ إِيَّاكُمْ أَنْ تُزْلِقُوا أَلْسِنَتَكُمْ بِقَوْلِ الزُّورِ وَ الْبُهْتَانِ وَ الْإِثْمِ وَ الْعُدْوَانِ، فَإِنَّكُمْ إِنْ كَفَفْتُمْ أَلْسِنَتَكُمْ عَمَّا يَكْرَهُهُ اللَّهُ مِمَّا نَهَاكُمْ عَنْهُ، كَانَ خَيْرًا لَكُمْ عِنْدَ رَبِّكُمْ مِنْ أَنْ تُزْلِقُوا أَلْسِنَتَكُمْ بِهِ. فَإِنَّ زَلَقَ اللِّسَانِ فِيمَا يَكْرَهُهُ اللَّهُ وَ مَا يَنْهَى عَنْهُ مَرَدَاةٌ لِلْعَبْدِ عِنْدَ اللَّهِ وَ مَقْتٌ مِنَ اللَّهِ وَ صَمٌّ وَ عَمَى وَ بَكْمٌ يُورِثُهُ اللَّهُ إِيَّاهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، فَتَصْبِرُوا كَمَا قَالَ اللَّهُ: «صُمْ بِكُمْ عَمَىٰ فَهَمُّ لَا يَرِجَعُونَ» (بقره/۱۸) يَعْنِي لَا يَنْطِقُونَ «وَ لَا يُؤَدِّنُ لَهُمْ فَيَعْتَدِرُونَ» (مرسلات/۳۶).

پرهیزید از اینکه زبان به گفتار دروغ و بهتان و گناه و دشمنی بیالایید، زیرا اگر زبان خود را از آنچه خدا نمی‌پسندد و شما را از آن بازداشته حفظ کنید، نزد پروردگارتان برایتان بهتر خواهد بود تا آنکه زبان آلوده کنید، زیرا آلودن زبان به آنچه خدا را ناخوش آید و از آن باز داشته نزد

خدای برای بنده هلاکت بار خواهد بود و مورد دشمنی خدا و کوری و کوری و گنگی در روز رستخیز است و چنانچه خداوند در باره منافقان فرموده:

«صُمُّ بَكْمُ عُمَىٰ فِهِمْ لَا يَرْجِعُونَ» (بقره/۱۸) آنها کران، گنگها و کوراندن لذا (از راه خطا) باز نمی‌گردند و «وَلَا يُؤَدِّنُ لَهُمْ فَيَعْتَدِرُونَ» (مرسلات/۳۶)؛ و به آنها اجازه داده نمی‌شود که عذرخواهی کنند!

سفارش به سکوت

وَإِيَّاكُمْ وَمَا نَهَاكُمُ اللَّهُ عَنْهُ أَنْ تَرَكِبُوهُ، وَعَلَيْكُمْ بِالصَّمْتِ إِلَّا فِيمَا يَنْفَعُكُمُ اللَّهُ بِهِ مِنْ أَمْرِ آخِرَتِكُمْ، وَيَأْجُرْكُمْ عَلَيْهِ.

پرهیزید از اینکه دست به کاری بیالایید که خداوند از آن بازداشته است. خموشی در پیش گیرید مگر در آنچه پیرامون آخرت خدای بزرگ سودتان رساند و پاداشتان دهد.

سفارش به کثرت ذکر و تسبیح

وَ أَكثِرُوا مِنَ التَّهْلِيلِ وَ التَّقْدِيسِ وَ التَّسْبِيحِ وَ الشَّنَاءِ عَلَى اللَّهِ وَ التَّضَرُّعِ إِلَيْهِ، وَ الرَّغْبَةِ فِيمَا عِنْدَهُ مِنَ الْخَيْرِ الَّذِي لَا يَقْدِرُ قَدْرَهُ، وَ لَا يَبْلُغُ كُنْهَهُ أَحَدٌ، فَاشْغَلُوا أَلْسِنَتَكُمْ بِذَلِكَ عَمَّا نَهَى اللَّهُ عَنْهُ مِنْ أَقْوَابِ الْبَاطِلِ الَّتِي تُعَقِّبُ أَهْلَهَا خُلُوداً فِي النَّارِ، مَنْ مَاتَ عَلَيْهَا وَ لَمْ يَتُبْ إِلَى اللَّهِ وَ لَمْ يَنْزِعْ عَنْهَا.

تهلیل و تقدیس و تسبیح و ستایش خدا بسیار کنید و به درگاهش زاری کنید و به آنچه نزد اوست گرایش یابید از خیری که هیچ کس نمی‌تواند آن را ارزیابی کند و به کنهش رسد. زبان خود را از آنچه خدا بازداشته بر حذر بردارید و سخنان باطل مگویید که گوینده‌اش در آتش، جاودان خواهد بود، و ایشان همان کسانی هستند که بر این گونه سخنان بمیرند و به سوی خدا توبه نکنند و از آن دست نشویند.

سفارش به استمرار دعا و تضرع

وَ عَلَيْكُمْ بِالدُّعَاءِ، فَإِنَّ الْمُسْلِمِينَ لَمْ يُدْرِكُوا نَجَاحَ الْحَوَائِجِ عِنْدَ رَبِّهِمْ بِأَفْضَلِ مِنَ الدُّعَاءِ، وَ الرَّغْبَةِ إِلَيْهِ، وَ التَّضَرُّعِ إِلَى اللَّهِ، وَ الْمَسْأَلَةِ لَهُ. فَارْغَبُوا فِيمَا رَغِبَكُمْ اللَّهُ فِيهِ، وَ أَجِيبُوا اللَّهَ إِلَى مَا دَعَاكُمْ إِلَيْهِ، لِيُفْلِحُوا وَ تَنْجُوا مِنْ عَذَابِ اللَّهِ.

بر شما باد دعا، چه مسلمانان در رسیدن به نیازهایشان نزد پروردگار وسیله‌ای بهتر از دعا و گرایش به سوی خدا و زاری به درگاه او در اختیار ندارند. به هر آنچه خدا تشویقتان کرده گرایش یابید و در آنچه خدایتان به سوی آن خوانده پاسخش گوید تا رستگاری یابید و از عذاب خدا نجات پیدا کنید.

شیفته حرام نشوید/ کسی که پرده دری کند بین او و بهشت فاصله ابدی می‌افتد

وَ إِيَّاكُمْ أَنْ تَشْرَهَ أَنْفُسَكُمْ إِلَى شَيْءٍ مِمَّا حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ، فَإِنَّهُ مَنْ أَنْتَهَكَ مَا حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ هَاهُنَا فِي الدُّنْيَا خَالَ اللَّهُ بَيْنَهُ وَ بَيْنَ الْجَنَّةِ وَ نَعِيمِهَا وَ لَذَّتِهَا وَ كَرَامَتِهَا الْقَائِمَةِ الدَّائِمَةِ لِأَهْلِ الْجَنَّةِ أَبَدَ الْأَبْدِينَ.

مبادا خود را شیفته چیزی کنید که خدا آن را بر شما حرام ساخته، پس هر آن کس که پرده حرمت الهی را در دنیا بدرد خداوند میان او و بهشت و نعمتها و لذتهای بهشتی و کرامت پیوسته و جاودان بهشتیان، مانع گردد.

فروختن آخرت در مقابل جایزه کوتاه دنیایی، بد بهره و منفعتی است

وَاعْلَمُوا أَنَّهُ بِسِّسِ الْحَظِّ، الْخَطَرُ لِمَنْ خَاطَرَ اللَّهَ بِتَرْكِ طَاعَةِ اللَّهِ، وَرُكُوبِ مَعْصِيَتِهِ، فَاخْتَارَ أَنْ يَنْتَهِكَ مَحَارِمَ اللَّهِ فِي لَذَاتِ دُنْيَا مُنْقَطِعَةٍ زَائِلَةٍ عَنْ أَهْلِهَا، عَلَى خُلُودِ نَعِيمٍ فِي الْجَنَّةِ وَ لَذَائِهَا وَ كَرَامَةِ أَهْلِهَا، وَيَلُ لَأَوْلَائِكَ مَا أَخْيَبَ حَظَّهُمْ وَ أَحْسَرَ كَرَّتَهُمْ وَ أَسْوَأَ حَالَهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ. اسْتَجِيرُوا اللَّهَ أَنْ يُجِيرَكُمْ فِي مِثَالِهِمْ أَبَدًا، وَ أَنْ يُبَيِّلَكُمْ بِمَا ابْتَلَاهُمْ بِهِ، وَ لَا قُوَّةَ لَنَا وَ لَكُمْ إِلَّا بِهِ.

بدانید چه بد می‌اندیشد کسی که به نافرمانی خدا و ارتکاب گناه فکر می‌کند و در پی لذت‌های دنیوی است که از صاحبانش گسسته می‌گردد و ترجیح می‌دهد پرده حرمت الهی را ببرد و آن را بر نعمت‌های جاودان بهشتی و لذات و ارجمندی بهشتیان رجحان می‌دهد. وای به حال آنها که چه تیره روز و بخت برگشته و بد حالند نزد خدایشان در روز رستخیز.

برای تکمیل نعمت‌های خدا بخصوص نعمت ولایت، باید متحمل سختی و آزار از ظالمین بشوید، همچنان

که گذشتگان شما متحمل شدند

فَاتَّقُوا اللَّهَ أَيَّتُهَا الْعِصَابَةُ النَّاجِيَّةُ. إِنَّ أَمَّ اللَّهُ لَكُمْ مَا أَعْطَاكُمْ بِهِ فَإِنَّهُ لَا يَنْبِيءُ الْأَمْرُ حَتَّى يَدْخُلَ عَلَيْكُمْ مِثْلُ الَّذِي دَخَلَ عَلَى الصَّالِحِينَ قَبْلَكُمْ، وَ حَتَّى تُبْتَلُوا فِي أَنْفُسِكُمْ وَ أَمْوَالِكُمْ، وَ حَتَّى تَسْمَعُوا مِنْ أَعْدَائِ اللَّهِ أَدَى كَثِيرًا فَتَصْبِرُوا وَ تَعْرُكُوا بِجُنُوبِكُمْ، وَ حَتَّى يَسْتَنْدِلُوكُمْ وَ يُبْغِضُوكُمْ، وَ حَتَّى يُحْمَلُوا عَلَيْكُمْ الضَّيِّمُ، فَتَحْمَلُوا مِنْهُمْ، تَلْتَمِسُونَ بِذَلِكَ وَجْهَ اللَّهِ وَ الدَّارَ الْآخِرَةَ، وَ حَتَّى تَكْظُمُوا الْغَيْظَ الشَّدِيدَ فِي الْأَدَى فِي اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ، يَجْتَرِمُونَهُ إِلَيْكُمْ، وَ حَتَّى يُكْذِبُوكُمْ بِالْحَقِّ وَ يُعَادُوكُمْ فِيهِ وَ يُبْغِضُوكُمْ عَلَيْهِ، فَتَصْبِرُوا عَلَى ذَلِكَ مِنْهُمْ. وَ مِصْدَاقُ ذَلِكَ كُلِّهِ فِي كِتَابِ اللَّهِ الَّذِي أَنْزَلَهُ جِبْرَائِيلُ عَ عَلَى نَبِيِّكُمْ ص، سَمِعْتُمْ قَوْلَ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ لِنَبِيِّكُمْ ص: «فَاصْبِرْ كَمَا صَبَرَ أَوْلَا الْعَزْمِ مِنَ الرُّسُلِ وَ لَا تَسْتَعْجِلْ لَهُمْ» (احقاف/۳۵). ثُمَّ قَالَ: «وَ إِنْ يُكْذِبُوكَ فَقَدْ كَذَّبَتْ رُسُلٌ مِنْ قَبْلِكَ» (فاطر/۴) «فَصَبِرُوا عَلَى مَا كُذِّبُوا وَ أُوذُوا» (انعام/۳۴)، فَقَدْ كَذَّبَ نَبِيُّ اللَّهِ وَ الرُّسُلُ مِنْ قَبْلِهِ، وَ أُوذُوا مَعَ التَّكْذِيبِ بِالْحَقِّ. فَإِنْ سَرَّكُمْ أَمْرُ اللَّهِ فِيهِمْ الَّذِي خَلَقَهُمْ لَهُ فِي الْأَصْلِ مِنَ الْكُفْرِ الَّذِي سَبَقَ فِي عِلْمِ اللَّهِ أَنْ يَخْلُقَهُمْ لَهُ فِي الْأَصْلِ، وَ مِنَ الَّذِينَ سَمَّاهُمْ اللَّهُ فِي كِتَابِهِ فِي قَوْلِهِ: «وَ جَعَلْنَا مِنْهُمْ أُمَّةً يَدْعُونَ إِلَى النَّارِ» (قصص/۴۱)، فَتَدَبَّرُوا هَذَا وَ اعْقِلُوا وَ لَا تَجْهَلُوا، فَإِنَّهُ مَنْ يَجْهَلُ هَذَا وَ أَشْبَاهَهُ مِمَّا افْتَرَضَ اللَّهُ عَلَيْهِ فِي كِتَابِهِ مِمَّا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ وَ نَهَى عَنْهُ، تَرَكَ دِينَ اللَّهِ وَ رَكِبَ مَعَاصِيَهُ، فَاسْتَوْجَبَ سَخَطَ اللَّهِ فَأَكْبَهُ اللَّهُ عَلَى وَجْهِهِ فِي النَّارِ.

بخدا پناه برید از اینکه خداوند شما را برای ابد حفظ کند از آنکه نظیر آنها گردید و از اینکه شما را همچون ایشان بیازماید و برای ما و شما جز در پرتو او نیرویی نیست. ای گروه رهیافته! تقوای خدا در پیش گیرید. اگر خدا نعمتی را که به شما داده کامل کند آن را به پایان نبرد مگر آنکه به شما همان رساند که به صالحان پیش از شما رسانده است. شما را در جان و مالتان بیازماید، تا آنکه از دشمنان خدا آزار فراوان بشنوید و صبر در پیش گیرید و به خود هموار کنید، و تا جایی که خوارتان کنند و دشمنتان دارند و بر شما ستم ورزند و شما تحمل کنید و در این راه خشنودی خدا و آخرت را جوید، تا جایی که در آزار دشمنان خدا خشم فرو خورید، و شما را در باره عقیده به حق دروغگو شمارند و دشمن دارند و با شما بر سر آن کینه‌توزند و باید بر همه اینها شکیب ورزید، و مصداق این همه همان است که جبرئیل در کتاب خدا بر پیامبر شما نازل کرد آنجا که فرمود:

«فَاصْبِرْ كَمَا صَبَرَ أَوْلَا الْعَزْمِ مِنَ الرُّسُلِ وَ لَا تَسْتَعْجِلْ لَهُمْ» (احقاف/۳۵)، پس صبر کن آن گونه که پیامبران «اولو العزم» صبر کردند، و برای (عذاب) آنان شتاب مکن، و «وَ إِنْ يُكْذِبُوكَ فَقَدْ كَذَّبَتْ رُسُلٌ مِنْ قَبْلِكَ» (فاطر/۴)، اگر تو را تکذیب کنند (غم مخور، موضوع تازه‌ای نیست) پیامبران پیش از تو نیز تکذیب شدند، «فَصَبِرُوا عَلَى مَا كُذِّبُوا وَ أُوذُوا» (انعام/۳۴)، و در برابر تکذیبها، صبر و استقامت کردند.

هر آینه دروغگو شمردند رسولان را پیش از تو و آنان بر آن تکذیب و آزار، صبر کردند. به راستی پیغمبر خدا و رسولان پیش از وی تکذیب شدند و آزار کشیدند، و اگر شما را خوش آید فرمان خدا در باره آنها همان فرمانی است که در اصل آفرینش بدانها داد. آری اصل آفرینش در برابر کفری است که برای دیگران در علم خدا گذشته است و آنها را برای آن آفریده و در برابر آنهایی که در قرآن خود از آنها نام برده و فرموده:

«وَجَعَلْنَاهُمْ أُمَّةً يَدْعُونَ إِلَى النَّارِ» (قصص/۴۱)؛ و آنان [فرعونیان] را پیشوایانی قرار دادیم که به آتش (دوزخ) دعوت می کنند.

پس در این تدبیر کنید و آن را بپذیرید و ندانسته نگیرید، زیرا هر کس این مطلب و نظایر آن را که خداوند در کتابش فرض کرده- اعم از امر الهی و نهی او در ترک دین خدا و ارتکاب گناهان که مستوجب خشم الهی است- نادیده بگیرد، در آتش جهنم به روی افتد.

تاکید به سوال کردن از اهل بیت در امر دین و عمل نکردن به رأی و قیاس و هوای نفس

وَقَالَ: أَيُّهَا الْعِصَابَةُ الْمَرْحُومَةُ الْمُفْلِحَةُ، إِنَّ اللَّهَ أَمَّ لَكُمْ مَا آتَاكُمْ مِنَ الْخَيْرِ.

وَاغْلَمُوا أَنَّهُ لَيْسَ مِنْ عِلْمِ اللَّهِ وَ لَا مِنْ أَمْرِهِ أَنْ يَأْخُذَ أَحَدٌ مِنْ خَلْقِ اللَّهِ فِي دِينِهِ بِهَوَىٰ، وَ لَا رَأْيٍ وَ لَا مَقَاسٍ. قَدْ أَنْزَلَ اللَّهُ الْقُرْآنَ وَ جَعَلَ فِيهِ تَبَيَّنَ كُلُّ شَيْءٍ وَ جَعَلَ لِلْقُرْآنِ وَ لَتَعَلَّمَ الْقُرْآنِ أَهْلًا، لَا يَسَعُ أَهْلَ عِلْمِ الْقُرْآنِ الَّذِينَ آتَاهُمُ اللَّهُ عِلْمَهُ أَنْ يَأْخُذُوا فِيهِ بِهَوَىٰ وَ لَا رَأْيٍ وَ لَا مَقَاسٍ. أَغْنَاهُمُ اللَّهُ عَنْ ذَلِكَ بِمَا آتَاهُمْ مِنْ عِلْمِهِ، وَ حَصَّهُمْ بِهِ، وَ وَضَعَهُ عِنْدَهُمْ، كَرَامَةً مِنَ اللَّهِ أَكْرَمَهُمْ بِهَا، وَ هُمْ أَهْلُ الذِّكْرِ الَّذِينَ أَمَرَ اللَّهُ هَذِهِ الْأُمَّةَ بِسُؤَالِهِمْ، وَ هُمُ الَّذِينَ مَنْ سَأَلَهُمْ - وَ قَدْ سَبَقَ فِي عِلْمِ اللَّهِ أَنْ يُصَدِّقَهُمْ وَ يَتَّبِعَ آثَرَهُمْ - أَرْشُدُوهُ، وَ أَعْطُوهُ مِنْ عِلْمِ الْقُرْآنِ مَا يَهْتَدِي بِهِ إِلَى اللَّهِ بِإِذْنِهِ، وَ إِلَى جَمِيعِ سُبُلِ الْحَقِّ، وَ هُمُ الَّذِينَ لَا يَرْعَبُ عَنْهُمْ وَ عَنْ مَسْأَلَتِهِمْ وَ عَنْ عِلْمِهِمْ - الَّذِي أَكْرَمَهُمْ اللَّهُ بِهِ وَ جَعَلَهُ عِنْدَهُمْ - إِلَّا مَنْ سَبَقَ عَلَيْهِ فِي عِلْمِ اللَّهِ الشَّفَاءَ فِي أَصْلِ الْخَلْقِ تَحْتَ الْأَطْلَةِ، فَأُولَئِكَ الَّذِينَ يَرِغْبُونَ عَنْ سُؤَالِ أَهْلِ الذِّكْرِ، وَ الَّذِينَ آتَاهُمُ اللَّهُ عِلْمَ الْقُرْآنِ وَ وَضَعَهُ عِنْدَهُمْ وَ أَمَرَ بِسُؤَالِهِمْ، وَ أُولَئِكَ الَّذِينَ يَأْخُذُونَ بِأَهْوَائِهِمْ وَ آرَائِهِمْ وَ مَقَاسِهِمْ حَتَّى دَخَلَهُمُ الشَّيْطَانُ، لِأَنَّهُمْ جَعَلُوا أَهْلَ الْإِيمَانِ فِي عِلْمِ الْقُرْآنِ عِنْدَ اللَّهِ كَافِرِينَ، وَ جَعَلُوا أَهْلَ الضَّلَالَةِ فِي عِلْمِ الْقُرْآنِ عِنْدَ اللَّهِ مُؤْمِنِينَ، وَ حَتَّى جَعَلُوا مَا أَحَلَّ اللَّهُ فِي كَثِيرٍ مِنَ الْأُمْرِ حَرَامًا، وَ جَعَلُوا مَا حَرَّمَ اللَّهُ فِي كَثِيرٍ مِنَ الْأُمْرِ حَلَالًا، فَذَلِكَ أَصْلُ ثَمَرَةِ أَهْوَائِهِمْ. وَ قَدْ عَاهَدَ إِلَيْهِمْ رَسُولُ اللَّهِ ص قَبْلَ مَوْتِهِ، فَقَالُوا:

نَحْنُ بَعْدَ مَا قَبِضَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ رَسُولَهُ يَسْتَعْنَا أَنْ نَأْخُذَ بِمَا اجْتَمَعَ عَلَيْهِ رَأْيُ النَّاسِ بَعْدَ مَا قَبِضَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ رَسُولَهُ ص، وَ بَعْدَ عَهْدِهِ الَّذِي عَاهَدَهُ إِلَيْنَا وَ أَمَرَنَا بِهِ، مُخَالِفًا لِلَّهِ وَ لِرَسُولِهِ ص.

فَمَا أَحَدٌ أَجْرًا عَلَى اللَّهِ وَ لَا أَبِينَ ضَلَالَةٍ مِمَّنْ أَحَدَ بِذَلِكَ، وَ زَعَمَ أَنْ ذَلِكَ يَسَعُهُ.

وَ اللَّهُ إِنْ لَمْ يَخْلُقْ عَلَى خَلْقِهِ أَنْ يُطِيعُوهُ وَ يَتَّبِعُوا أَمْرَهُ فِي حَيَاةِ مُحَمَّدٍ ص وَ بَعْدَ مَوْتِهِ. هَلْ يَسْتَطِيعُ أُولَئِكَ أَعْدَاءُ اللَّهِ أَنْ يَزْعُمُوا أَنْ أَحَدًا مِمَّنْ أَسْلَمَ مَعَ مُحَمَّدٍ ص أَحَدٌ بِقَوْلِهِ وَ رَأْيِهِ وَ مَقَاسِيهِ؟ فَإِنْ قَالَ نَعَمْ، فَقَدْ كَذَبَ عَلَى اللَّهِ وَ ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا. وَإِنْ قَالَ لَا، لَمْ يَكُنْ لِأَحَدٍ أَنْ يَأْخُذَ بِرَأْيِهِ وَ هَوَاهُ وَ مَقَاسِيهِ، فَقَدْ أَقْرَبَ بِالْحُجَّةِ عَلَى نَفْسِهِ. وَ هُوَ مِمَّنْ يَزْعُمُ أَنَّ اللَّهَ يُطَاعُ وَ يَتَّبَعُ أَمْرُهُ بَعْدَ قَبْضِ رَسُولِ اللَّهِ ص، وَ قَدْ قَالَ اللَّهُ وَ قَوْلُهُ الْحَقُّ: «وَ مَا مُحَمَّدٌ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ أَ فَإِنْ مَاتَ أَوْ قُتِلَ انْقَلَبْتُمْ عَلَى أَعْقَابِكُمْ وَ مَنْ يَنْقَلِبْ عَلَى عَقْبَيْهِ فَلَنْ يَصُرَ اللَّهُ شَيْئًا وَ سَيَجْزِي اللَّهُ الشَّاكِرِينَ» (آل عمران/۱۴۴) وَ ذَلِكَ لِتَعَلُّمِ أَنَّ اللَّهَ يُطَاعُ، وَ يَتَّبَعُ أَمْرُهُ فِي حَيَاةِ مُحَمَّدٍ ص وَ بَعْدَ قَبْضِ اللَّهِ مُحَمَّدًا ص. وَ كَمَا لَمْ يَكُنْ لِأَحَدٍ مِنَ النَّاسِ مَعَ مُحَمَّدٍ ص أَنْ يَأْخُذَ بِهَوَاهُ وَ لَا رَأْيِهِ وَ لَا مَقَاسِيهِ، خِلَافًا لِأَمْرِ مُحَمَّدٍ ص، فَكَذَلِكَ لَمْ يَكُنْ لِأَحَدٍ مِنَ النَّاسِ بَعْدَ مُحَمَّدٍ ص أَنْ يَأْخُذَ بِهَوَاهُ وَ لَا رَأْيِهِ وَ لَا مَقَاسِيهِ.

و فرمود: ای گروه رحمت شده و رستگارا! همانا خداوند خیری را که به شما داده به کمال رسانده است، و بدانید که در علم خدا و فرمانش چنین نیست که یکی از خلقش حکم دین را به هوس و سلیقه یا به نظر و قیاس دریافت کند. خدا قرآن فرود فرستاده و همه امور را در آن بیان داشته، و برای قرآن و آموختن آن گروهی مشخص ساخته، و برای آنان که خدا علم قرآن را به آنان سپرده روا نیست که به خواست و رأی و قیاس مفهوم، آن را تفسیر کنند زیرا خداوند آنها را در پرتو عملی که بدیشان سپرده و ویژه آنها ساخته بی‌نیازشان کرده و به آنان ارجمندی بخشیده است و اینها نیز همان اهل ذکر می‌باشند که خدا به امت فرمان داده از آنها پرسش کنند، و هم ایشانند که هر که از آنها پرسد با ملاحظه اینکه در علم خدا گذشته است که باید آنها را تصدیق کند و از آنها پیروی کند، او را بدرستی ره نمایند و از دانش قرآن به او بدهند آنقدر که به سوی خدا و همه راههای حق ره یابد، و هم ایشانند که نباید از آنها و از پرسش از ایشان و علمی که خدا آنها را بدان گرامی داشته و نزد آنها سپرده روگردانند، مگر کسی که در علم خدا نگون بخت رقم خورده باشد، و ایشانند که از پرسش از اهل ذکر و از آنها که علم قرآن بدیشان بخشیده شده و نزد آنها نهاده شده و سؤال از ایشان واجب گشته روی گردانند. اینان همانهایی هستند که به دلخواه و سلیقه و رأی و قیاس عمل کنند تا آنکه شیطان به درون آنها راه می‌یابد، چه آنان اهل ایمان در علم قرآن را نزد خدا، کافر قلمداد کرده‌اند و گمراهان در علم قرآن را نزد خدا، مؤمن تلقی کرده‌اند و بسیاری از امور حلال را حرام و بسیاری از امور حرام را حلال گردانیده‌اند. این است اصل میوه هوی و هوس ایشان و حال آنکه رسول خدا پیش از مرگش به آنها سفارش کرده بود و آنها در برابر گفتند: پس از آنکه خداوند عزّ و جلّ رسول خدا را از ما ستاند بر ما رواست که بدان چه مردم خواهند عمل کنیم و اینک خداوند، پیامبر را از ما گرفته، پیامبری که به ما سفارش کرده و فرمانمان داده، اگر چه خواست مردم مخالف نظر خدا و رسولش باشد.

و هیچ کس بر خدا جسورتر و گمراهی او آشکارتر نیست از کسی که این روش را در پیش رو بگیرد و پیش خود چنین پندارد که این کار برای او رواست. بخدا سوگند حق خداست بر مردم که او را در زمان زندگی محمد صلی الله علیه و اله و سلم و پس از مرگ او فرمانش برند و پیروی‌اش کنند. آیا کسی از این دشمنان خدا که با محمد صلی الله علیه و اله و سلم اسلام آورده می‌تواند گمان کند که پیامبر به قول و رأی و قیاس خود عمل می‌کرد؟ اگر بگویند آری بر خدا دروغ بسته و در گمراهی ژرف افتاده است، و اگر بگویند نه هیچ کس نباید به رأی و دلخواه و قیاس خود عمل کند و چنین کسی علیه خود اعتراف کرده و او از کسانی است که گمان می‌کند خداوند پس از مرگ رسول صلی الله علیه و اله و سلم خدا اطاعت و پیروی نمی‌شود و حال آنکه خداوند می‌فرماید:

«وَمَا مُحَمَّدٌ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ أَفَإِنْ مَاتَ أَوْ قُتِلَ انْقَلَبْتُمْ عَلَى أَعْقَابِكُمْ وَمَنْ يَنْقَلِبْ عَلَى عَقْبَيْهِ فَلَنْ يَضُرَّ اللَّهَ شَيْئًا وَسَيَجْزِي اللَّهُ الشَّاكِرِينَ» (آل عمران/۱۴۴)؛ محمد (ص) فقط فرستاده خداست و پیش از او، فرستادگان دیگری نیز بودند آیا اگر او بمیرد و یا کشته شود، شما به عقب برمی‌گردید؟ (و اسلام را رها کرده به دوران جاهلیت و کفر بازگشت خواهید نمود؟) و هر کس به عقب باز گردد، هرگز به خدا ضرری نمی‌زند و خداوند بزودی شاکران (و استقامت‌کنندگان) را پاداش خواهد داد.

این از آن روست که بدانید خداوند در زمان حیات و ممات محمد صلی الله علیه و اله و سلم اطاعت و پیروی می‌شود، و همان گونه که هیچ کس از مردم در زمان حیات محمد صلی الله علیه و اله و سلم نمی‌توانسته به هوس و رأی و قیاس مخالف با محمد صلی الله علیه و اله و سلم عمل کند، در زمان مرگ او نیز حق ندارد به هوس و رأی و قیاس خود عمل کند.

فقط ابتدای نماز قنوت بگیرید تا مشهور به این کار نشوید

وَقَالَ: دَعُوا رُفَعَ أَيْدِيكُمْ فِي الصَّلَاةِ إِلَّا مَرَّةً وَاحِدَةً، حِينَ تَفْتَحُ الصَّلَاةَ، فَإِنَّ النَّاسَ قَدْ شَهَرُواكُمْ بِذَلِكَ، وَاللَّهُ الْمُسْتَعَانُ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ.

و می‌فرماید: دستهای خود را در نماز برای تکبیره الاحرام بیش از یک بار بلند نکنید، زیرا مردم شما را بدان شناخته‌اند و حول و قوه‌ای نیست جز بخدا.

زیاد خدا را بخوانید که خدا وعده به استجابت داده

و قَالَ: أَكْثِرُوا مِنْ أَنْ تَدْعُوا اللَّهَ، فَإِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ مِنْ عِبَادِهِ الْمُؤْمِنِينَ أَنْ يَدْعُوهُ. وَقَدْ وَعَدَ اللَّهُ عِبَادَهُ الْمُؤْمِنِينَ بِالْإِسْتِجَابَةِ. وَاللَّهُ مُصِيرٌ دُعَاءِ الْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ لَهُمْ عَمَلًا يَزِيدُهُمْ بِهِ فِي الْجَنَّةِ. فَأَكْثِرُوا ذِكْرَ اللَّهِ مَا اسْتَطَعْتُمْ فِي كُلِّ سَاعَةٍ مِنْ سَاعَاتِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ، فَإِنَّ اللَّهَ أَمَرَ بِكَثْرَةِ الذِّكْرِ لَهُ، وَاللَّهُ ذَاكِرٌ لِمَنْ ذَكَرَهُ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ.

وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ لَمْ يَذْكُرْهُ أَحَدٌ مِنْ عِبَادِهِ الْمُؤْمِنِينَ إِلَّا ذَكَرَهُ بِخَيْرٍ، فَأَعْطُوا اللَّهَ مِنْ أَنْفُسِكُمْ الْجَاهِدَ فِي طَاعَتِهِ، فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُدْرِكُ شَيْءٌ مِنَ الْخَيْرِ عِنْدَهُ إِلَّا بِطَاعَتِهِ، وَاجْتِنَابِ مَحَارِمِهِ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ فِي ظَاهِرِ الْقُرْآنِ وَبَاطِنِهِ، فَإِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى قَالَ فِي كِتَابِهِ وَقَوْلُهُ الْحَقُّ: «وَذَرُوا ظَاهِرَ الْإِثْمِ وَبَاطِنَهُ» (انعام/۱۲۰).

وَاعْلَمُوا أَنَّ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ أَنْ تَجْتَنِبُوهُ فَقَدْ حَرَّمَهُ.

وَاتَّبِعُوا آثَارَ رَسُولِ اللَّهِ ص وَسُنَّتَهُ، فَخُذُوا بِهَا، وَلَا تَتَّبِعُوا أَهْوَاءَكُمْ وَآرَاءَكُمْ فَتَضِلُّوا، فَإِنَّ أَضْلَّ النَّاسِ عِنْدَ اللَّهِ مَنْ اتَّبَعَ هَوَاهُ وَرَأْيَهُ بِنَعِيرٍ هُدًى مِنَ اللَّهِ.

وَاحْسِبُوا إِلَى أَنْفُسِكُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ، فَإِنْ أَحْسَنْتُمْ أَحْسَنْتُمْ لِأَنْفُسِكُمْ وَإِنْ أَسَأْتُمْ فَلَهَا.

وَاجْمَلُوا النَّاسَ وَلَا تَحْمِلُوهُمْ عَلَى رِقَابِكُمْ. تَجَمُّعُوا مَعَ ذَلِكَ طَاعَةَ رَبِّكُمْ.

و فرمود: به درگاه خدا بسیار دعا کنید، زیرا خدا آن بنده مؤمن را دوست دارد که به درگاهش دعا کند و خدا به بندگان مؤمن خود وعده اجابت داده است و خدا دعای مؤمنان را، به روز رستخیز بخشی از عملشان سازد و در بهشت بدان بیفزاید، پس بسیار یاد خدا کنید تا آنجا که بتوانید، در هر ساعتی از ساعات شب یا روز، زیرا خدا فرمان داده است او را یاد کنند و خدا هم به یاد مؤمنی است که در یاد اوست.

و بدانید که خدا بندگان مؤمن خویش را یاد نکند، مگر کسی را که به خیر او را یاد کند، پس خود را به کوشش در عبادتش وادارید، زیرا هر چیزی از سوی خدا به کوشش در طاعتش فراهم آید و نیز به اجتناب از آنچه در ظاهر و باطن قرآن حرام کرده. خداوند می‌فرماید:

«وَذَرُوا ظَاهِرَ الْإِثْمِ وَبَاطِنَهُ» (انعام/۱۲۰)؛ گناهان آشکار و پنهان را رها کنید.

و بدانید که هر آنچه خدا دستور به اجتناب از آن داده حرامش نموده.

و از آثار و فرمانهای پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم و روش او پیروی کنید و بدان عمل نمایید و از پسند و رأی خود پیروی نکنید تا گمراه شوید، زیرا گمراه‌ترین مردم در نزد خدا کسی است که پیرو پسند و رأی خود باشد آن هم بی‌هیچ هدایتی از سوی خدا. و تا توانید به خویش نیکی کنید، زیرا اگر نیکی کنید به خود کرده‌اید و اگر بدی کنید در حق خویش روا داشته‌اید. و با مردم به مدارا برخیزید و آنها را بر خویش مسلط نسازید تا این چنین خدا را هم فرمان برده باشید.

دشمنان خدا را دشنام ندهید

وَإِيَّاكُمْ وَ سَبَّ أَعْدَاءِ اللَّهِ حَيْثُ يَسْمَعُونَكُمْ، فَيَسُبُّوا اللَّهَ عَدُوًّا بِنَعِيرٍ عِلْمٍ. وَقَدْ يَنْبَغِي لَكُمْ أَنْ تَعْلَمُوا حَدَّ سَبِّهِمْ لِلَّهِ كَيْفَ هُوَ؟ إِنَّهُ مَنْ سَبَّ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ فَقَدْ أَنْتَهَكَ سَبَّ اللَّهِ، وَمَنْ أَظْلَمُ عِنْدَ اللَّهِ مِمَّنْ اسْتَسَبَّ لِلَّهِ وَ لِأَوْلِيَاءِ اللَّهِ، فَمَهْلًا مَهْلًا فَاتَّبِعُوا أَمْرَ اللَّهِ وَ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ.

پرهیزید از اینکه به دشمنان خدا دشنام دهید آن هنگام که دشنام می‌شنوید که آنها نیز بدون آگاهی بخدا دشنام خواهند داد، و شما را زبینه است که بدانید حدّ دشنام بخدا کدام است، همانا هر که به اولیاء خدا دشنام دهد بخدا دشنام داده است، و چه کسی پیش خدا ستمگرتر است از کسی که وسیله دشنام بخدا و اولیاء خدا را فراهم سازد، پس آرام آرام از او امر الهی پیروی کنید و حول و قوه‌ای نیست مگر بخدا.

سفارش به مداومت بر سنتهای پیامبر(ص) و ائمه(ع) و دوری از بدعتها

وَقَالَ: أَيُّهَا الْعِصَابَةُ الْحَافِظَةُ اللَّهُ لَهُمْ أَمْرَهُمْ، عَلَيْكُمْ بِأَثَارِ رَسُولِ اللَّهِ ص وَ سُنَّتِهِ وَ آثَارِ الْأَيِّمَةِ الْهُدَاةِ مِنْ أَهْلِ بَيْتِ رَسُولِ اللَّهِ ص مِنْ بَعْدِهِ، وَ سُنَّتِهِمْ، فَإِنَّهُ مَنْ أَخَذَ بِذَلِكَ فَقَدْ اهْتَدَى، وَ مَنْ تَرَكَ ذَلِكَ وَ رَغِبَ عَنْهُ ضَلَّ، لِأَنَّهُمْ هُمْ الَّذِينَ أَمَرَ اللَّهُ بِطَاعَتِهِمْ وَ وَلَّيْتَهُمْ. وَ قَدْ قَالَ أَبُو نَا رَسُولُ اللَّهِ ص: الْمُدَاوَمَةُ عَلَى الْعَمَلِ فِي اتِّبَاعِ الْأَثَارِ وَ السُّنَنِ وَ إِنْ قَلَّ، أَرْضَى لِلَّهِ وَ أَنْفَعُ عِنْدَهُ فِي الْعَاقِبَةِ مِنَ الْجَهْدِ فِي الْبِدْعِ وَ اتِّبَاعِ الْأَهْوَاءِ.

أَلَا إِنَّ اتِّبَاعَ الْأَهْوَاءِ وَ اتِّبَاعَ الْبِدْعِ بَغَيْرِ هُدًى مِنَ اللَّهِ ضَلَالٌ، وَ كُلُّ ضَلَالَةٍ بِدْعَةٌ، وَ كُلُّ بِدْعَةٍ فِي النَّارِ. وَ لَنْ يُنَالَ شَيْءٌ مِنَ الْخَيْرِ عِنْدَ اللَّهِ إِلَّا بِطَاعَتِهِ وَ الصَّبْرِ وَ الرِّضَا، لِأَنَّ الصَّبْرَ وَ الرِّضَا مِنْ طَاعَةِ اللَّهِ.

نیز می‌فرماید: ای گروهی که خداوند نگاهبان امور آنهاست! روی آورید به آثار پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم و روش آن حضرت و آثار امامان هدایتگر از خاندان پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم پس از ایشان، چه هر که بدان عمل کند مسلماً هدایت شده، و هر که آن را وانهد و از آن روی برتابد گمراه گردد. زیرا آنها همان کسانی هستند که خداوند فرمان به اطاعت و دوستی آنان داده است. پدر ما پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: پی‌گیری عمل در پیروی آثار و سنن است و اگر چه اندک باشد نزد او پسندیده‌تر و سودمندتر خواهد بود از سخت کوشی فراوان در بدعت‌گذاری و پیروی از پسند دل. همانا پیروی از هوی و از بدعتها آنها بدون هدایت الهی گمراهی است، و هر گمراهی بدعت است، و هر بدعت در آتش است. و هرگز به چیزی نزد خدا نتوان رسید جز به فرمانبری از او و شکیبایی و خشنودی، که شکیبایی و خشنودی نیز فرمان خدا است.

بنده تا زمانی که نسبت به آنچه خدا برایش انجام داده راضی نباشد، ایمان ندارد

وَ اعْلَمُوا أَنَّهُ لَنْ يُؤْمِنَ عَبْدٌ مِنْ عِبِيدِهِ حَتَّى يَرْضَى عَنِ اللَّهِ فِيمَا صَنَعَ اللَّهُ إِلَيْهِ، وَ صَنَعَ بِهِ عَلَى مَا أَحَبَّ وَ كَرِهَ. وَ لَنْ يَصْنَعَ اللَّهُ بِمَنْ صَبَرَ وَ رَضِيَ عَنِ اللَّهِ إِلَّا مَا هُوَ أَهْلُهُ، وَ هُوَ خَيْرٌ لَهُ مِمَّا أَحَبَّ وَ كَرِهَ.

بدانید هیچ بنده‌ای از بندگان خدا ایمان ندارد مگر خشنود باشد بدان چه خدا بدو بخشیده، حال آن را خوش دارد یا نه. و هرگز خدا به کسی که شکیب و خشنودی در پیش گیرد آن نکند جز آنچه شایسته اوست و برای او نیکوست، حال آن را خوش بدارد یا نه.

سفارش به مواظبت بر نماز

وَ عَلَيْكُمْ بِالْمُحَافَظَةِ عَلَى الصَّلَوَاتِ وَ الصَّلَاةِ الْوُسْطَى، وَ قَوْمُوا لِلَّهِ قَانِتِينَ، كَمَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ الْمُؤْمِنِينَ فِي كِتَابِهِ مِنْ قَبْلِكُمْ وَ إِيَّاكُمْ.

سفارش به حب مساکین و عدم تحقیر آنان

وَ عَلَيْكُمْ بِحُبِّ الْمَسَاكِينِ الْمُسْلِمِينَ، فَإِنَّهُ مَنْ حَقَّرَهُمْ وَ تَكَبَّرَ عَلَيْهِمْ فَقَدْ زَلَّ عَنْ دِينِ اللَّهِ، وَ اللَّهُ لَهُ حَاقِرٌ مَاقِتٌ. وَ قَدْ قَالَ أَبُو نَا رَسُولُ اللَّهِ ص: أَمَرَنِي رَبِّي بِحُبِّ الْمَسَاكِينِ، الْمُسْلِمِينَ مِنْهُمْ.

وَاعْلَمُوا أَنَّمَنْ حَقَّرَ أَحَدًا مِنَ الْمُسْلِمِينَ أَلْقَى اللَّهُ عَلَيْهِ الْمَمْتَ مِنْهُ وَالْمَحْقَرَةَ، حَتَّى يَمُقْتَهُ النَّاسُ، وَاللَّهُ لَهُ أَشَدُّ مَقْتًا. فَاتَّقُوا اللَّهَ فِي إِخْوَانِكُمْ الْمُسْلِمِينَ الْمَسَاكِينَ، فَإِنَّ لَهُمْ عَلَيْكُمْ حَقًّا أَنْ تُحِبُّوهُمْ. فَإِنَّ اللَّهَ أَمَرَ رَسُولَهُ ص بِحُبِّهِمْ، فَمَنْ لَمْ يُحِبَّ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ بِحُبِّهِ فَقَدْ عَصَى اللَّهَ وَرَسُولَهُ، وَمَنْ عَصَى اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَذَلِكَ مَاتَ عَلَى ذَلِكَ مَاتَ وَهُوَ مِنَ الْغَالِبِينَ.

بر شما بار مراقبت از نمازها به ویژه نماز ظهر [یا مغرب]، زیرا خدا همه مؤمنان پیش از شما و شما را در قرآن بدان فرمان داده است. بر شما باد مهرورزی به مسلمانان، زیرا هر که ایشان را خوار شمارد و بر آنها گردن فرزند به تحقیق از کیش خدا به در رفته و خدا خوارکننده و بدخواه او خواهد بود. پدر ما پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: پروردگرم به من دستور داده به مستمندان مسلمان مهر ورزم، و بدانید هر که مسلمانی را خوار شمرد خدا از جانب خویش بر وی بد خواهی و زبونی بفرکند تا جایی که مردم نیز بدخواه او خواهند گشت و خدا برای او بدخواه تر خواهد بود.

تقوای الهی در پیش گیرید نسبت به برادران مسکین مسلماتان، پس آنان بر شما این حق را دارند که دوستشان بدارید، همانا خدا به پیامبرش دستور داده آنان را دوست بدارد، و هر که کسی را که خدا به دوستیش دستور داده دوست نداشته باشد پروردگار و پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم را عصیان کرده است، و هر که خدا و رسولش را عصیان کند و بر این حال بمیرد در گمراهی مرده است.

سفارش به دوری از تکبر

وَإِيَّاكُمْ وَالْعِظْمَةَ وَالْكِبْرَ، فَإِنَّ الْكِبْرَ رِذَاءُ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ، فَمَنْ نَازَعَ اللَّهَ رِذَاءَهُ خَصَمَهُ اللَّهُ وَ أَدَلَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ.

بر حذر باشید از بزرگ منشی و تکبر زیرا تکبر جامه خداوند سبحان است، و هر که در تصاحب این جامه با خدا به چالش برخیزد خدا پشت او شکند و در روز رستخیز خوار و زبونش سازد.

سفارش به دوری از ظلم بر دیگران

وَإِيَّاكُمْ أَنْ يَبْغِيَ بَعْضُكُمْ عَلَى بَعْضٍ، فَإِنَّهَا لَيْسَتْ مِنْ خِصَالِ الصَّالِحِينَ. فَإِنَّهُ مَنْ بَغَى صَيَّرَ اللَّهُ بَغْيَهُ عَلَى نَفْسِهِ، وَ صَارَتْ نُصْرَةُ اللَّهِ لِمَنْ بَغَى عَلَيْهِ، وَ مَنْ نَصَرَهُ اللَّهُ غَلَبَ وَ أَصَابَ الظُّفْرَ مِنَ اللَّهِ.

مبادا به یک دیگر ستم و دست اندازی کنید، زیرا آن از سرشت نیکوکاران نیست. همانا هر که ستم و تعدی کند خدا ستمش را به خودش برگرداند و یاری خدا از آن ستمکش است، و هر که را خدا یاری کند پیروز گردد و به چیرگی الهی دست یابد.

سفارش به دوری از حسد

وَإِيَّاكُمْ أَنْ يَحْسُدَ بَعْضُكُمْ بَعْضًا، فَإِنَّ الْكُفْرَ أَصْلُهُ الْحَسَدُ.

مبادا بعضی از شما نسبت به دیگری حسد ورزد، که همانا اصل و ریشه اش کفر از حسد است.

سفارش به کمک به یکدیگر

وَإِيَّاكُمْ أَنْ تُعِينُوا عَلَى مُسْلِمٍ مَظْلُومٍ، فَيَدْعُو اللَّهَ عَلَيْكُمْ وَ يُسْتَجَابَ لَهُ فِيكُمْ. فَإِنَّ أَبَانَ رَسُولَ اللَّهِ ص كَانَ يَقُولُ:

إِنَّ دَعْوَةَ الْمُسْلِمِ الْمَظْلُومِ مُسْتَجَابَةٌ.

وَ لِيُعِينُ بَعْضُكُمْ بَعْضًا، فَإِنَّ أَبَانَ رَسُولَ اللَّهِ ص كَانَ يَقُولُ:

إِنَّ مَعُونَهُ الْمُسْلِمِينَ خَيْرٌ وَأَعْظَمُ أَجْرًا مِنْ صِيَامِ شَهْرٍ وَاعْتِكَافِهِ فِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ.

مبادا علیه مسلمان ستم کشیده‌ای اقدامی کنی تا به درگاه خدا نفریتان کند و خدا او را در باره شما اجابت نماید. همان پدر ما پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می‌فرمود: همانا دعای مسلمان ستم‌دیده مستجاب می‌گردد. باید به یک دیگر کمک رسانید، زیرا پدر ما پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می‌فرمود: همانا مزد یاری به مسلمانان از روزه یک ماهه همراه با اعتکاف در مسجد الحرام بیشتر است.

سفارش به مهلت دادن به مقروضین

وَإِيَّاكُمْ وَإِعْسَارَ أَحَدٍ مِنْ إِخْوَانِكُمُ الْمُسْلِمِينَ أَنْ تُعْسِرُوهُ بِالشَّيْءِ يَكُونُ لَكُمْ قَبْلَهُ وَهُوَ مُعْسِرٌ، فَإِنَّا أَبَانَا رَسُولَ اللَّهِ ص كَانَ يَقُولُ:
لَيْسَ لِمُسْلِمٍ أَنْ يُعْسِرَ مُسْلِمًا وَمَنْ أَنْظَرَ مُعْسِرًا أَظَلَّهُ اللَّهُ بِظِلِّهِ يَوْمَ لَا ظِلَّ إِلَّا ظِلُّهُ.

مبادا برادر مسلمان بدهکار خویش را در حالی به دشواری افکنی که در تنگدستی به سر می‌برد. همانا پدر ما پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می‌فرمود: نباید مسلمانی مسلمان دیگر را به سختی افکند و هر که تنگدستی را مهلت دهد خداوند در روزی که سایه‌ای جز سایه او نخواهد بود او را در سایه خویش جای دهد.

سفارش در تاخیر نیانداختن در حقوق الهی

وَإِيَّاكُمْ أَيُّهَا الْعِصَابَةُ الْمَرْحُومَةُ الْمُفَضَّلَةَ عَلَى مَنْ سِوَاهَا، وَحَسْبَ حُقُوقِ اللَّهِ قَبْلَكُمْ يَوْمًا بَعْدَ يَوْمٍ، وَ سَاعَةً بَعْدَ سَاعَةٍ، فَإِنَّهُ مَنْ عَجَلَ حُقُوقَ اللَّهِ قَبْلَهُ كَانَ اللَّهُ أَقْدَرَ عَلَى التَّجْجِيلِ لَهُ إِلَى مُضَاعَفَةِ الْخَيْرِ فِي الْعَاجِلِ وَالْأَجَلِ. وَإِنَّهُ مَنْ أَخَّرَ حُقُوقَ اللَّهِ قَبْلَهُ، كَانَ اللَّهُ أَقْدَرَ عَلَى تَأْخِيرِ رِزْقِهِ. وَمَنْ حَسَبَ اللَّهُ رِزْقَهُ، لَمْ يَقْدِرْ أَنْ يَرْزُقَ نَفْسَهُ. فَأَدُّوا إِلَى اللَّهِ حَقَّ مَا رَزَقْتُمْ، يُطِيبِ اللَّهُ لَكُمْ بَقِيَّتَهُ، وَ يُنْجِزْ لَكُمْ مَا وَعَدَكُمْ، مِنْ مُضَاعَفَتِهِ لَكُمْ الْأَضْعَافَ الْكَثِيرَةَ الَّتِي لَا يَعْلَمُ عَدَدَهَا وَلَا كُنْهَ فَضْلِهَا إِلَّا اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ.

ای گروه رحمت شده که بر دیگران برتری دارید! مبادا حقوق خدا را که بر عهده شماست روزی تا روز دیگر و ساعتی تا ساعت دیگر پس اندازید، زیرا هر که در پرداخت حقوق خدا که بر ذمه دارد شتاب کند خداوند در شتاب کردن و چند برابر نمودن خیر او در دنیا و آخرت تواناتر است، هر کس در پرداخت حقوق الهی که نزد اوست تأخیر کند خدا به حبس روزی مقرر او تواناتر است، و هر که خدا بدو روزی ندهد نخواهد توانست روزی خویش را فراهم آورد. حق آنچه را خدا روزی شما کرده بپردازید تا خداوند باقیمانده آن را برای شما پاک سازد و پیمان خود را در چند برابر کردن آن برآورد، و آن را چندان زیاد سازد که هیچ کس جز خدای جهانیان شمار و کنه برتری آن را نداند.

سفارش به محصور نکردن امام(ع) که مجبور به لعن و نفرین به یاران خود شود

وَ قَالَ: اتَّقُوا اللَّهَ أَيُّهَا الْعِصَابَةُ، وَإِنْ اسْتَطَعْتُمْ أَنْ لَا يَكُونَ مِنْكُمْ مُخْرَجُ الْإِمَامِ، فَإِنَّ مُخْرَجَ الْإِمَامِ هُوَ الَّذِي يَسْعَى بِأَهْلِ الصَّلَاحِ مِنْ أَتْبَاعِ الْإِمَامِ الْمُسْلِمِينَ لِفَضْلِهِ الصَّابِرِينَ عَلَى آدَاءِ حَقِّهِ الْعَارِفِينَ لِحُرْمَتِهِ، وَ اعْلَمُوا أَنَّهُ مَنْ نَزَلَ بِذَلِكَ الْمَنْزِلِ عِنْدَ الْإِمَامِ فَهُوَ مُخْرَجُ الْإِمَامِ. فَإِذَا فَعَلَ ذَلِكَ عِنْدَ الْإِمَامِ، أَخْرَجَ الْإِمَامَ إِلَى أَنْ يَلْعَنَ أَهْلَ الصَّلَاحِ مِنْ أَتْبَاعِهِ الْمُسْلِمِينَ لِفَضْلِهِ الصَّابِرِينَ عَلَى آدَاءِ حَقِّهِ الْعَارِفِينَ بِحُرْمَتِهِ، فَإِذَا لَعَنَهُمْ لِإِخْرَاجِ أَعْدَاءِ اللَّهِ الْإِمَامَ صَارَتْ لَعْنَتُهُ رَحْمَةً مِنَ اللَّهِ عَلَيْهِمْ، وَ صَارَتْ اللَّعْنَةُ مِنَ اللَّهِ وَ مِنَ الْمَلَائِكَةِ وَ رُسُلِهِ عَلَى أَوْلِيكَ.

نیز می‌فرماید: ای مردمان! خدا را در نظر داشته باشید و اگر توانید امام را به تنگنا نیندازید و کار را بر او دشوار نکنید، همانا هر که امام را به دشواری افکند همان کسی است که از پیروان صالح امام بدگویی می‌کند؛ کسانی که به فضل امام معترفند و بر ادای حقیقتش شکیبا و به حرمتش آشنا. بدانید هر که بدین جایگاه نزد امام فرود آید امام را به دشواری افکنده است و اما در این هنگام پیروان صالح و کسانی را که به

فضل او اعتراف دارند و بر ادای حَقش شکیبایند و بر حرمتش آشنا به سبب ایجاد دشواری برای امام، نفرینشان کند، و نفرین او از سوی خدا به رحمت بدل گردد، و لعنت خدا و فرشتگان و رسولان بر ایشان فرود آید.

سفارش به دوستی خدا و رسول(ص) و مومنین

وَاعْلَمُوا أَنِّيهَا الصَّابَةِ، أَنَّ السُّنَّةَ مِنَ اللَّهِ قَدْ جَرَتْ فِي الصَّالِحِينَ قَبْلُ، وَقَالَ: مَنْ سَرَّهُ أَنْ يَلْقَى اللَّهَ وَهُوَ مُؤْمِنٌ حَقًّا حَقًّا فَلْيَتَوَلَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا، وَ لِيَبْرَأَ إِلَى اللَّهِ مِنْ عَدُوِّهِمْ، وَيُسَلِّمَ لِمَا أَنْتَهَى إِلَيْهِ مِنْ فَضْلِهِمْ. لِأَنَّ فَضْلَهُمْ لَا يَبْلُغُهُ مَلَكٌ مُقَرَّبٌ وَلَا نَبِيٌّ مُرْسَلٌ وَلَا مَنْ دُونَ ذَلِكَ. أَلَمْ تَسْمَعُوا مَا ذَكَرَ اللَّهُ مِنْ فَضْلِ أَتْبَاعِ الْأَيِّمَةِ الْهُدَاةِ وَهُمْ الْمُؤْمِنُونَ؟ قَالَ: «فَأُولَئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ وَالصَّادِقِينَ وَالشُّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ وَحَسُنَ أُولَئِكَ رَفِيقًا» (نساء/۶۹) فَهَذَا وَجْهٌ مِنْ وَجُوهِ فَضْلِ أَتْبَاعِ الْأَيِّمَةِ، فَكَيْفَ بِهِمْ وَفَضْلِهِمْ!

آگاه باشید ای مردمان که دستور خدا در باره نیکان از پیش صادر شده است و فرمود: هر که دوست دارد خدا را در حالی ملاقات کند که مؤمن حقیقی است باید خدا و رسول و مؤمنان را دوست بدارد و نزد خدا از دشمنانشان تبری جوید و هر چه از فضل آنها به وی رسد بپذیرد، زیرا هیچ فرشته مقرب و پیامبری و نه موجودات پائین تر از ایشان به کنه فضل آنها نرسد.

آیا نشنیده‌اید که خدا در برتری پیروان مؤمن امامان هدایتگر فرموده است:

«فَأُولَئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ وَالصَّادِقِينَ وَالشُّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ وَحَسُنَ أُولَئِكَ رَفِيقًا» (نساء/۶۹)؛ و کسی که خدا و پیامبر را اطاعت کند، (در روز رستاخیزه) همنشین کسانی خواهد بود که خدا، نعمت خود را بر آنان تمام کرده از پیامبران و صدیقان و شهدا و صالحان و آنها رفیقهای خوبی هستند.

این بخشی از برتری پیروان امامان بود دیگر چه رسد به خود امامان و برتری‌شان!

سفارش به وفای به شرط‌هایی که خدا بر مومنین قرار داده

وَ مَنْ سَرَّهُ أَنْ يُتِمَّ اللَّهُ لَهُ إِيمَانَهُ حَتَّى يَكُونَ مُؤْمِنًا حَقًّا حَقًّا، فَلْيَفِ لِلَّهِ بِشُرُوطِهِ الَّتِي اشْتَرَطَهَا عَلَى الْمُؤْمِنِينَ. فَإِنَّهُ قَدْ اشْتَرَطَ مَعَ وِلَايَتِهِ وَوَلَايَةِ رَسُولِهِ وَوَلَايَةِ أَيْمَةِ الْمُؤْمِنِينَ، إِقَامَ الصَّلَاةِ، وَإِيتَاءَ الزَّكَاةِ، وَإِقْرَاضَ اللَّهِ قَرْضًا حَسَنًا، وَاجْتِنَابَ الْفَوَاحِشِ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَ مَا بَطَّنَ، فَلَمْ يَبْقَ شَيْءٌ مِمَّا فَسَّرَ حَرَمَ اللَّهُ إِلَّا وَقَدْ دَخَلَ فِي جُمْلَةِ قَوْلِهِ: فَمَنْ دَانَ اللَّهُ فِيمَا بَيْنَهُ وَبَيْنَ اللَّهِ مُخْلِصًا لِلَّهِ، وَ لَمْ يُرَخَّصْ لِنَفْسِهِ فِي تَرْكِ شَيْءٍ مِنْ هَذَا، فَهُوَ عِنْدَ اللَّهِ فِي حِزْبِ الْعَالِينَ، وَ هُوَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ حَقًّا.

هر که شاد می‌شود از اینکه خدا ایمانش را کامل گرداند تا مؤمنی گردد حقیقی باید تقوای خدا را با همان شرایطی که برای مؤمنان قرار داده در پیش گیرد. همانا خدا همراه با دوست داشتن او و پیامبر و پیشوایان مؤمنان، برپا کردن نماز و پرداخت زکات و دادن قرض الحسنه و دوری از کارهای زشت - خواه آشکار یا پنهان - را شرط کرده است، و نکته‌ای از محرمات خدا نیست مگر آنکه تفسیر شده و در سخن الهی آمده است. هر کس میان خود و خدا به درگاه الهی مخلصانه دینداری می‌کند و به خود اجازه ندهد دستوری از این دستورات را نادیده گیرد، در حزب پیروز خداوندی قرار دارد و از مؤمنان حقیقی به شمار است.

سفارش به دوری از اصرار بر گناه

وَ إِذَا كُمْ وَ الْإِصْرَارَ عَلَى شَيْءٍ مِمَّا حَرَّمَ اللَّهُ فِي ظَهْرِ الْقُرْآنِ وَ بَطْنِهِ. وَقَدْ قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: «وَلَمْ يُصِرُّوا عَلَى مَا فَعَلُوا وَهُمْ يَعْلَمُونَ» (آل عمران/۱۳۵) يَعْنِي الْمُؤْمِنِينَ قَبْلَكُمْ إِذَا نَسُوا شَيْئًا مِمَّا اشْتَرَطَ اللَّهُ فِي كِتَابِهِ، عَرَفُوا أَنَّهُمْ قَدْ عَصَوْا اللَّهَ فِي تَرْكِهِمْ ذَلِكَ الشَّيْءَ، فَاسْتَعْرِفُوا وَ لَمْ يَعُودُوا إِلَى تَرْكِهِ، فَذَلِكَ مَعْنَى قَوْلِ اللَّهِ: «وَلَمْ يُصِرُّوا عَلَى مَا فَعَلُوا وَهُمْ يَعْلَمُونَ» (آل عمران/۱۳۵)

وَاعْلَمُوا أَنَّهُ إِنَّمَا أَمْرٌ وَنَهْيٌ يُطَاعَ فِيمَا أَمَرَ بِهِ وَلِيُنْتَهَى عَمَّا نَهَى عَنْهُ. فَمَنْ اتَّبَعَ أَمْرَهُ فَقَدْ أَطَاعَهُ، وَ قَدْ أَدْرَكَ كُلَّ شَيْءٍ مِنَ الْخَيْرِ عِنْدَهُ، وَ مَنْ لَمْ يَنْتَهَ عَمَّا نَهَى اللَّهُ عَنْهُ، فَقَدْ عَصَاهُ، فَإِنْ مَاتَ عَلَى مَعْصِيَتِهِ، أَكَبَهُ اللَّهُ عَلَى وَجْهِهِ فِي النَّارِ.

پرهیزید از اینکه در انجام محرمات ظاهر و باطن الهی که در قرآن بیان شده پا فشاری کنید، چه، خداوند می فرماید:

«وَلَمْ يُصِرُّوا عَلَى مَا فَعَلُوا وَهُمْ يَعْلَمُونَ» (آل عمران/۱۳۵)؛ و بر گناه، اصرار نمی ورزند، با اینکه می دانند.

یعنی مؤمنان پیشین هنگامی که از روی فراموشی گناهی مرتکب می شدند در می یافتند که در فرو گذاشتن دستور الهی خدا را عصیان کرده اند و از همین رو از او طلب آمرزش می نمودند و دیگر بدان باز نمی گشتند، و این است مقصود خداوند تبارک از آیه مذکور.

آگاه باشید که خدا از این روی فرمان داده و بر حذر داشته تا در آنچه فرمان داده فرمانش برند و از آنچه بازداشته دست شویند، پس هر که از فرمان او پیروی کند مطیع او بوده است و همه خیر او را دریافت کند و هر که خداوند او را از چیزی باز دارد و او از آن دست نشوید بتحقیق خدا را عصیان کرده است و هر که با عصیان الهی عمرش به سر رسد خداوند او را به رو در آتش افکند.

سفارش به تلاش در اطاعت و بندگی خدا/ هیچ کس و هیچ چیز جز طاعت بنده در مقابل خدا نمی تواند واسطه شود

وَاعْلَمُوا أَنَّهُ لَيْسَ بَيْنَ اللَّهِ وَبَيْنَ أَحَدٍ مِنْ خَلْقِهِ مَلَكٌ مُقَرَّبٌ وَ لَا نَبِيٌّ مُرْسَلٌ وَ لَا مَنْ دُونَ ذَلِكَ مِنْ خَلْقِهِ كُلِّهِمْ إِلَّا طَاعَتُهُمْ لَهُ. فَاجْتَهِدُوا فِي طَاعَةِ اللَّهِ. إِنْ سَرَّكُمْ أَنْ تَكُونُوا مُؤْمِنِينَ حَقًّا حَقًّا وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ. وَ قَالَ: وَ عَلَيْكُمْ بِطَاعَةِ رَبِّكُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ فَإِنَّ اللَّهَ رَبُّكُمْ.

و بدانید که میان خدا و احدی از مخلوقاتش اعم از فرشته مقرب یا پیامبر مرسل یا هر موجودی پایین تر از آنها پیوندی نیست مگر فرمانبری آنها از خدا، پس در فرمانبری از خدا بکوشید اگر می خواهید مؤمنان حقیقی باشید و نیرویی نیست مگر بخدا. و نیز می فرماید: بر شما باد فرمانبری از خدایتان تا جایی که توان دارید، چه الله خدای شماست.

معنای اسلام

وَاعْلَمُوا أَنَّ الْإِسْلَامَ هُوَ التَّسْلِيمُ، وَ التَّسْلِيمَ هُوَ الْإِسْلَامُ. فَمَنْ سَلَّمَ فَقَدْ أَسْلَمَ، وَ مَنْ لَمْ يُسَلِّمْ فَلَا إِسْلَامَ لَهُ. وَ مَنْ سَرَّهُ أَنْ يُبْلِغَ إِلَى نَفْسِهِ فِي الْإِحْسَانِ، فَلْيُطِيعِ اللَّهَ، فَإِنَّهُ مَنْ أَطَاعَ اللَّهَ فَقَدْ أَبْلَغَ إِلَى نَفْسِهِ فِي الْإِحْسَانِ.

بدانید که اسلام همان تسلیم است و تسلیم همان اسلام، پس هر که تسلیم شد بتحقیق مسلمان است، و هر که تسلیم نشد اسلامی ندارد. و هر که خواهد به خویش نیکی رساند باید خدا را فرمان برد، چه، هر که خدا را فرمان برد به خویش نیکی رسانده است.

سفارش بر ترک محرمات و انجام واجبات

وَإِيَّاكُمْ وَ مَعَاصِيَ اللَّهِ أَنْ تَرْكَبُوهَا فَإِنَّهُ مِنْ أَنْتَهَكَ مَعَاصِيَ اللَّهِ فَرَكِبَهَا، فَقَدْ أَبْلَغَ فِي الْإِسَاءَةِ إِلَى نَفْسِهِ، وَ لَيْسَ بَيْنَ الْإِحْسَانِ وَ الْإِسَاءَةِ مَنْرَلَةٌ. فَلِأَهْلِ الْإِحْسَانِ عِنْدَ رَبِّهِمْ الْجَنَّةُ، وَ لِأَهْلِ الْإِسَاءَةِ عِنْدَ رَبِّهِمْ النَّارُ. فَاعْمَلُوا بِطَاعَةِ اللَّهِ وَ اجْتَنِبُوا مَعَاصِيَهُ.

مبادا مرتکب معاصی خدا شوید، زیرا هر که مرتکب معاصی خدا شود در نهایت بدی را متوجه خویش ساخته است، و میان نیکی و بدی جایگاهی وجود ندارد، زیرا برای نیکوکاران نزد خدا بهشت و برای بدکاران نزد خدا آتش است، پس به اطاعت خدا برخیزید و از گناهان دوری کنید.

سفارش به اطاعت و بندگی خدا / فقط رضایت خدا از بنده‌اش می‌تواند شفیع او شود و رضایت خدا هم با طاعت او حاصل می‌شود

وَاعْلَمُوا أَنَّهُ لَيْسَ يُعْنَىٰ عَنْكُمْ مِنَ اللَّهِ أَحَدٌ مِنْ خَلْقِهِ شَيْئًا، لَا مَلَكٌ مُقَرَّبٌ وَلَا نَبِيٌّ مُرْسَلٌ وَلَا مَنْ دُونِ ذَلِكَ. فَمَنْ سَرَّهُ أَنْ تَنْفَعَهُ شَفَاعَةُ الشَّافِعِينَ عِنْدَ اللَّهِ فَلْيَطْلُبْ إِلَى اللَّهِ أَنْ يَرْضَىٰ عَنْهُ. وَاعْلَمُوا أَنَّ أَحَدًا مِنْ خَلْقِ اللَّهِ لَمْ يُصِبْ رِضَا اللَّهِ إِلَّا بِطَاعَتِهِ، وَطَاعَةِ رَسُولِهِ وَطَاعَةِ وُلَاةِ أَمْرِهِ مِنْ آلِ مُحَمَّدٍ ص، وَ مَعْصِيَتِهِمْ مِنْ مَعْصِيَةِ اللَّهِ، وَ لَمْ يُنْكَرْ لَهُمْ فَضْلًا عَظِيمًا أَوْ صَغِيرًا.

و بدانید که هیچ یک از خلائق الهی اعم از فرشته مقرب و نه پیامبر مرسل و نه هیچ موجود دیگری شما را از خدا بی‌نیاز نمی‌کند. هر که می‌خواهد نزد خدا شفاعت شافعان بدو سود بخشد باید از خدا بخواهد که از او خشنود گردد، و بدانید که هیچ کس به خشنودی خدا نرسد مگر به فرمانبری از او و پیامبرش و والیان امر او از خاندان محمد صلی الله علیه و آله و سلم و سرکشی از آنها سرکشی از خداست اگر چه فضل آنها را چه کم چه زیاد منکر نشود.

خصوصیات منافقین و شیاطین / آنها می‌خواهند شما هم مثل آنها کافر شوید

وَاعْلَمُوا أَنَّ الْمُكْفِرِينَ هُمُ الْمُكْذِبُونَ، وَ أَنَّ الْمُكْذِبِينَ هُمُ الْمُنَافِقُونَ، وَ أَنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ قَالَ لِلْمُنَافِقِينَ وَ قَوْلُهُ الْحَقُّ: «إِنَّ الْمُنَافِقِينَ فِي الدَّرَكِ الْأَسْفَلِ مِنَ النَّارِ وَ لَنْ تَجِدَ لَهُمْ نَصِيرًا» (نساء/۱۴۵).

وَ لَا يَفْرَقَنَّ أَحَدٌ مِنْكُمْ، أَلَزَمَ اللَّهُ قَلْبَهُ طَاعَتَهُ وَ خَشْيَتَهُ، مِنْ أَحَدٍ مِنَ النَّاسِ مِمَّنْ أَخْرَجَهُ اللَّهُ مِنْ صِفَةِ الْحَقِّ وَ لَمْ يَجْعَلْهُ مِنْ أَهْلِيهَا. فَإِنَّ مَنْ لَمْ يَجْعَلِ اللَّهُ مِنْ أَهْلِ صِفَةِ الْحَقِّ فَأُولَئِكَ هُمُ شِيَاطِينُ الْإِنْسِ وَ الْجِنِّ، وَ إِنَّ لِشِيَاطِينِ الْإِنْسِ حِيلَةً وَ مَكْرًا وَ خَدَائِعَ وَ وَسْوَسةً بَعْضِهِمْ إِلَى بَعْضٍ. يُرِيدُونَ إِنْ اسْتَطَاعُوا أَنْ يَرُدُّوا أَهْلَ الْحَقِّ عَمَّا أَكْرَمَهُمُ اللَّهُ بِهِ مِنَ النَّظَرِ فِي دِينِ اللَّهِ الَّذِي لَمْ يَجْعَلِ اللَّهُ شَبَاطِينَ الْإِنْسِ مِنْ أَهْلِهِ، إِرَادَةً أَنْ يَسْتَوِيَ أَعْدَاءُ اللَّهِ وَ أَهْلَ الْحَقِّ فِي الشَّكِّ وَ الْإِنْكَارِ وَ التَّكْذِيبِ، فَيَكُونُونَ سَوَاءً، كَمَا وَصَفَ اللَّهُ تَعَالَى فِي كِتَابِهِ مِنْ قَوْلِهِ: «وَدُّوا لَوْ تَكْفُرُونَ كَمَا كَفَرُوا فَتَكُونُونَ سَوَاءً» (نساء/۸۹).

ثُمَّ نَهَى اللَّهُ أَهْلَ النَّصْرِ بِالْحَقِّ أَنْ يَتَّخِذُوا مِنْ أَعْدَاءِ اللَّهِ وَلِيًّا وَ لَا نَصِيرًا. فَلَا يُهَوِّلَنَّكُمْ وَ لَا يَرُدَّنَّكُمْ عَنِ النَّصْرِ بِالْحَقِّ الَّذِي خَصَّكُمْ اللَّهُ بِهِ، مِنْ حِيلَةِ شِيَاطِينِ الْإِنْسِ وَ مَكْرِهِمْ مِنْ أُمُورِكُمْ. تَدْفَعُونَ أَنْتُمْ السَّيِّئَةَ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ فِيمَا بَيْنَكُمْ وَ بَيْنَهُمْ. تَلْتَمِسُونَ بِذَلِكَ وَجْهَ رَبِّكُمْ بِطَاعَتِهِ وَ هُمْ لَا خَيْرَ عِنْدَهُمْ.

لَا يَجِلُّ لَكُمْ أَنْ تَظْهَرُوهُمْ عَلَىٰ أَصُولِ دِينِ اللَّهِ، فَإِنَّهُمْ إِنْ سَمِعُوا مِنْكُمْ فِيهِ شَيْئًا عَادَوْكُمْ عَلَيْهِ وَ رَفَعُوهُ عَلَيْكُمْ وَ جَاهَدُوا عَلَىٰ هَلَاكِكُمْ وَ اسْتَقْبَلُوا بِمَا تَكْرَهُونَ، وَ لَمْ يَكُنْ لَكُمْ النِّصْفَةُ مِنْهُمْ فِي دَوْلِ الْفُجَّارِ.

فَاعْرِفُوا مَنْزِلَتَكُمْ فِيمَا بَيْنَكُمْ وَ بَيْنَ أَهْلِ الْبَاطِلِ، فَإِنَّهُ لَا يَنْبَغِي لِأَهْلِ الْحَقِّ أَنْ يُنْزِلُوا أَنْفُسَهُمْ مَنْزِلَةَ أَهْلِ الْبَاطِلِ، لِأَنَّ اللَّهَ لَمْ يَجْعَلْ أَهْلَ الْحَقِّ عِنْدَهُ بِمَنْزِلَةِ أَهْلِ الْبَاطِلِ، أَلَمْ يَعْرِفُوا وَجْهَ قَوْلِ اللَّهِ فِي كِتَابِهِ إِذْ يَقُولُ: «أَمْ نَجْعَلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَ عَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَالْمُفْسِدِينَ فِي الْأَرْضِ أَمْ نَجْعَلُ الْمُتَّقِينَ كَالْفُجَّارِ» (ص/۲۸)؟ أَكْرَمُوا أَنْفُسَكُمْ عَنْ أَهْلِ الْبَاطِلِ، وَ لَا تَجْعَلُوا اللَّهَ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى - وَ لَهُ الْمَثَلُ الْأَعْلَى - وَ إِمَامَكُمْ وَ دِينَكُمْ الَّذِي تَدِينُونَ بِهِ، عُرْضَةً لِأَهْلِ الْبَاطِلِ، فَتَغْضِبُوا اللَّهَ عَلَيْكُمْ فَتَهْلِكُوا.

بدانید که منکران همان مکذبانند و مکذبان همان منافقان، و خداوند سبحان بحق در باره منافقان فرموده است:

«إِنَّ الْمُنَافِقِينَ فِي الدَّرَكِ الْأَسْفَلِ مِنَ النَّارِ وَ لَنْ تَجِدَ لَهُمْ نَصِيرًا» (نساء/۱۴۵)؛ منافقان در پایین‌ترین درجات دوزخ قرار دارند و هرگز یابوری

برای آنها نخواهی یافت.

نباید هیچ کدام از شما که دل به فرمان خدا دارد و از او ترسان است، از هیچ فردی که خدایش از صفت حق و درستی بیرونش کرده و او را اهل آن نساخته بترسد، زیرا هر کس را که خدا اهل حق قرار نداده هم ایشان شیاطین انس و جن باشند، و بدرستی که شیاطین انس از مکر و فریب برخوردارند که به هم وسوسه کنند و می‌خواهند در صورت توان اهل حق را از لطفی که خدا در باره آنها کرده و ایشان را متوجه به دین خود نموده برگردانند، دینی که خداوند شیاطین انس را از اهل آن قرار نداده است تا بدین ترتیب دشمنان خدا و اهل حق، در شک و انکار و تکذیب شریک یک دیگر نشوند و با یک دیگر برابر نگردند چنان که خداوند در قرآن کریم می‌فرماید:

﴿وَدُّوا لَوْ تَكْفُرُونَ كَمَا كَفَرُوا فَتَكُونُونَ سَوَاءً﴾ (نساء/۸۹)؛ آنان آرزو می‌کنند که شما هم مانند ایشان کافر شوید، و مساوی یکدیگر باشید.

سپس خداوند آنها را که اهل یاری حق بودند باز داشته از اینکه از دشمنان خدا برای خود دوست و یآوری بگیرند.

نباید نیرنگ شیاطین انس و حيله‌شان در کار شما، به هراستان افکند و از یاری حق که پروردگار شما را بدان مخصوصتان کرده بازتان دارد و شما بدی را با آنچه بهتر از آن است میان خود و آنها برانید و با این کار خشنودی خدایتان را با طاعت از او بطلبید، و حال آنکه خیری در میان این شیاطین نیست.

بر شما روا نیست اصول دین خدا را برای آنها آشکار سازید، زیرا اگر آنها در باره آن نکته‌ای از شما دریابند دشمنتان گردند و بر علیه شما به کار گیرند و در راه نابودیتان بکوشند و به هر آنچه بد می‌دارید با شما روبرو شوند و در دولت فاجران هیچ انصاف و حقی به شما ندهند. شما جایگاه خویش را میان خود و اهل باطل بشناسید، زیرا برای اهل حق شایسته نیست که خود را به منزله اهل باطل در آورند، چه خدا نزد خود به اهل حق چونان اهل باطل ننگرد. آیا آنها چگونگی این سخن خدا را در قرآن درنیافته‌اند که می‌فرماید:

﴿أَمْ نَجْعَلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَالْمُفْسِدِينَ فِي الْأَرْضِ أَمْ نَجْعَلُ الْمُتَّقِينَ كَالْفُجَّارِ﴾ (ص/۲۸)؛ آیا کسانی را که ایمان آورده و کارهای شایسته انجام داده‌اند همچون مفسدان در زمین قرار می‌دهیم، یا پرهیزگاران را همچون فاجران؟

شان خود را والاتر از اهل باطل بدانید و خدا و امام و دینتان را در معرض اهل باطل قرار ندهید که با این کار خدا را بر خود خشمگین می‌سازید و نابود می‌شوید.

سفارش به کنار نیانداختن دستورات خدا، که منجر به تغییر نعمات می‌شود

﴿فَمَهْلًا مَهْلًا يَا أَهْلَ الصَّلَاحِ، لَا تَتْرُكُوا أَمْرَ اللَّهِ وَ أَمْرَ مَنْ أَمَرَكُمْ بِطَاعَتِهِ، فَيَغَيِّرَ اللَّهُ مَا بِيَكُمْ مِنْ نِعْمَةٍ.

پس ای اهل صلاح! امر الهی و امر کسانی را که به طاعت او دستور می‌دهند وانتهید، که خداوند نعمت شما را دگرگون سازد.

سفارش به دوستی و دشمنی به خاطر خدا

﴿أَجِبُوا فِي اللَّهِ مِنْ وَصَفَ صِفَتَكُمْ، وَ أَبْغَضُوا فِي اللَّهِ مَنْ خَالَفَكُمْ، وَ ابْذَلُوا مَوَدَّتَكُمْ وَ نَصِيحَتَكُمْ لِمَنْ وَصَفَ صِفَتَكُمْ، وَ لَا تَبْتَدِلُوهَا لِمَنْ رَغِبَ عَنْ صِفَتِكُمْ وَ عَادَاكُمْ عَلَيْهَا وَ بَعَى لَكُمْ الْعَوَائِلَ.

هَذَا أَدَبُ اللَّهِ، فَخُذُوا بِهِ وَ تَفَهَّمُوهُ وَ اعْقِلُوهُ، وَ لَا تَبْدُوهُ وَرَاءَ ظُهُورِكُمْ. مَا وَافَقَ هَذَاكُمْ أَخَذْتُمْ بِهِ وَ مَا وَافَقَ هَؤُاءَكُمْ طَرَحْتُمُوهُ وَ لَمْ تَأْخُذُوا

بِهِ.

برای خدا هر که ویژگی شما را دارد دوست بدارید و در راه او مخالفان خود را دشمن شمارید، و برای همدریفان خود دوستی و خیرخواهی خویش را ارمغان کنید و آن را از دیگران که با شما دشمنی می‌ورزند و به شما تجاوز می‌کنند دریغ ندارید. این رسم ماست که خداوند آن را به

ما آموخته، پس آن را بستانید و درکش کنید و خرد خویش را در آن به کار زنید و آن را نادیده نگیرید. آنچه با هدایت شما همسویی دارد بگیرید و آنچه با هوی و هوسان موافق است وانهدید.

سفارش به ترک عجب و تکبر در مقابل خدادوری از بزرگی در مقابل خدا

وَإِيَّاكُمْ وَالتَّجَبُّرَ عَلَى اللَّهِ. وَاعْلَمُوا أَنَّ عَبْدًا لَمْ يُبْتَلِ بِالتَّجَبُّرِ عَلَى اللَّهِ إِلَّا تَجَبَّرَ عَلَى دِينِ اللَّهِ، فَاسْتَقِيمُوا لِلَّهِ وَ لَا تَرْتَدُّوا عَلَى أَعْقَابِكُمْ، فَتَنَفَلُوا خَاسِرِينَ. أَجَارَنَا اللَّهُ وَ إِيَّاكُمْ مِنَ التَّجَبُّرِ عَلَى اللَّهِ وَ لَا قُوَّةَ لَنَا وَ لَكُمْ إِلَّا بِاللَّهِ.

نباید هیچ بنده‌ای بخدا بزرگی فروشد، و بدانید که اگر بنده‌ای بخدا بزرگی کند به دین خدا بزرگی فروخته است. پس در راه خدا مستقیم بروید و به عقب باز نگردید تا زبان کار باشید. خدا ما و شما را از بزرگی فروختن بدو پناه بخشد و توان و نیرویی نیست مگر بخدا.

اصل خلقت مومنان و کافران / مومن از شر بدش می‌آید و کافر از شر خوشش می‌آید

وَ قَالَ ع: إِنَّ الْعَبْدَ إِذَا كَانَ خَلَقَهُ اللَّهُ فِي الْأَصْلِ -أَصْلِ الْخَلْقِ- مُؤْمِنًا، لَمْ يَمُتْ حَتَّى يُكْرَهُ اللَّهُ إِلَيْهِ الشَّرَّ، وَ يُبَاعِدَهُ عَنْهُ. وَ مَنْ كَرَهُ اللَّهُ إِلَيْهِ الشَّرَّ وَ بَاعَدَهُ عَنْهُ عَافَاهُ اللَّهُ مِنَ الْكِبْرِ أَنْ يَدْخُلَهُ وَ الْجَبَرِيَّةِ، فَلَانَتْ عَرَبِيَّتُهُ وَ حَسَنَ خَلْقُهُ وَ طَلَّقَ وَجْهَهُ وَ صَارَ إِلَى الْإِسْلَامِ وَ سَكِنَتْهُ وَ تَخَشَعَهُ وَ وَرَعَ عَنِ مَحَارِمِ اللَّهِ وَ اجْتَنَبَ مَسَاطِطَهُ وَ رَزَقَهُ اللَّهُ مَوَدَّةَ النَّاسِ وَ مُجَامَلَتَهُمْ وَ تَرَكَ مُقَاطَعَةَ النَّاسِ وَ الْخُصُومَاتِ، وَ لَمْ يَكُنْ مِنْهَا وَ لَا مِنْ أَهْلِهَا فِي شَيْءٍ، وَ إِنَّ الْعَبْدَ إِذَا كَانَ اللَّهُ خَلَقَهُ فِي الْأَصْلِ -أَصْلِ الْخَلْقِ- كَافِرًا لَمْ يَمُتْ حَتَّى يُحِبَّ إِلَيْهِ الشَّرَّ وَ يُقَرِّبُهُ مِنْهُ، فَإِذَا حَبَّبَ إِلَيْهِ الشَّرَّ وَ قَرَّبَهُ مِنْهُ ابْتُلِيَ بِالْكَبْرِ وَ الْجَبَرِيَّةِ، فَفَسَا قَلْبُهُ وَ سَاءَ خَلْقُهُ وَ غَلُظَ وَجْهُهُ وَ ظَهَرَ فُحْشُهُ وَ قَلَّ حَيَاؤُهُ وَ كَشَفَ اللَّهُ سِتْرَهُ، وَ رَكِبَ الْمَحَارِمَ فَلَمْ يَنْزِعْ عَنْهَا، وَ رَكِبَ مَعَاصِيَ اللَّهِ وَ ابْتَعْصَمَ طَاعَتَهُ وَ أَهْلَهَا، فَبَعُدَ مَا بَيْنَ حَالِ الْمُؤْمِنِ وَ حَالِ الْكَافِرِ. سَلُوا اللَّهَ الْعَافِيَةَ وَ اطْلُبُوهَا إِلَيْهِ وَ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ.

نیز می‌فرماید: همانا اگر بنده‌ای در اصل آفرینش مؤمن خلق شده باشد نمیرد تا آنکه خداوند شر را در نظرش بد نماید و او را از آن دور سازد، و هر که خدا بدی را برای او ناخوش ساخت و وی را از آن دور کرد، از تکبر عافیتش بخشیده و راه نرمش در پیش گیرد و خوش رفتار گردد و چهره گشاده و وقار و آرامش و پاکدامنی در او پدیدار شود، و از آنچه موجب خشم الهی است کناره گیرد و خداوند دوستی مردم و مدارا با آنها و حسن معاشرت و ترک خصومت با مردم را به وی روزی سازد، و دیگر به هیچ وجه پیرامون آن نگردد، و هر گاه خدا بنده‌ای را در اصل آفرینش کافر خلق کرد، او نمیرد تا خدا شر را برای او محبوب گرداند و او را بدان نزدیک سازد، و چون شر را دوست بدارد گرفتار تکبر و خود محوری گردد و دلش سخت شود و بد اخلاق گردد و هرزگی او نمودار شود، و شرمش اندک باشد و خدا سر او را هویدا سازد و مرتکب محرمات شود و از آنها دست نشوید و معاصی خدا در پیش گیرد و به طاعت الهی و اهل آن بغض ورزد، و چه دور است وضع میان مؤمن و کافر! از خدا عافیت طلبید و آن را از درگاه او بجوید و قوت و نیرویی نیست مگر بخدا.

عادت دادن نفس به صبر و تحمل در مقابل بلایای دنیا و الگو گرفتن از انبیاء و مومنین در این راه

صَبْرُوا النَّفْسَ عَلَى الْبَلَاءِ فِي الدُّنْيَا، فَإِنَّ تَتَابَعِ الْبَلَاءِ فِيهَا وَ الشَّدَّةَ فِي طَاعَةِ اللَّهِ وَ وِلَايَتِهِ وَ وِلَايَةِ مَنْ أَمَرَ بِوِلَايَتِهِ، خَيْرٌ عَاقِبَةً عِنْدَ اللَّهِ فِي الْآخِرَةِ مِنْ مُلْكِ الدُّنْيَا، وَ إِنَّ طَالَ تَتَابَعِ نَعِيمِهَا وَ زَهْرَتِهَا وَ غَضَارَةُ عَيْشِهَا فِي مَعْصِيَةِ اللَّهِ، وَ وِلَايَةِ مَنْ نَهَى اللَّهُ عَنْ وِلَايَتِهِ وَ طَاعَتِهِ، فَإِنَّ اللَّهَ أَمَرَ بِوِلَايَةِ الْأَيْمَةِ الَّذِينَ سَمَّاهُمْ اللَّهُ فِي كِتَابِهِ فِي قَوْلِهِ: «وَ جَعَلْنَاهُمْ أَيْمَةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا» (انبیاء/ ۷۳) وَ هُمُ الَّذِينَ أَمَرَ اللَّهُ بِوِلَايَتِهِمْ وَ طَاعَتِهِمْ. وَ الَّذِينَ نَهَى اللَّهُ عَنْ وِلَايَتِهِمْ وَ طَاعَتِهِمْ وَ هُمُ أَيْمَةُ الضَّلَالَةِ الَّذِينَ قَضَى اللَّهُ أَنْ يَكُونَ لَهُمْ دُولٌ فِي الدُّنْيَا عَلَى أَوْلِيَاءِ اللَّهِ الْأَيْمَةِ مِنْ آلِ مُحَمَّدٍ، يَعْمَلُونَ فِي دَوْلَتِهِمْ بِمَعْصِيَةِ اللَّهِ وَ مَعْصِيَةِ رَسُولِهِ ص، لِيَحِقَّ عَلَيْهِمْ كَلِمَةُ الْعَذَابِ وَ لِيَتِمَّ أَنْ تَكُونُوا مَعَ نَبِيِّ اللَّهِ مُحَمَّدٍ ص وَ الرُّسُلِ مِنْ قَبْلِهِ. فَتَدَبَّرُوا مَا قَصَّ

اللَّهُ عَلَيْكُمْ فِي كِتَابِهِ مِمَّا ابْتَلَىٰ بِهِ أَنْبِيََاءَهُ وَاتَّبَعَهُمُ الْمُؤْمِنِينَ، ثُمَّ سَأَلُوا اللَّهَ أَنْ يُعْطِيَكُمْ الصَّبْرَ عَلَى الْبَلَاءِ فِي السَّرَّاءِ وَالضَّرَّاءِ وَالرِّخَاءِ مِثْلَ الَّذِي أَعْطَاهُمْ.

و خود را برای تحمل بلا در دنیا شکیبنا سازید، زیرا بالای پیوسته و سختی کشیدن در دنیا در راه طاعت خدا و دوستی او و کسانی که خدا دستور دوستی آنان را داده است، انجام بهتری دارد و در دیگر سرای از ملک دنیا، اگر چه نعمت‌ها و خرمی و شکوفایی آن، در نافرمانی از خدا و دوستی کسانی که خدا دوستی آنها را ممنوع کرده پیوسته و پیاپی باشد، چه خداوند به دوستی امامانی دستور داده که در قرآن از ایشان نام برده: وَجَعَلْنَاهُمْ

﴿وَجَعَلْنَاهُمْ أُمَّةً يَهْتَدُونَ بِأَمْرِنَا﴾ (انبیاء/۷۳)؛ و آنان را پیشوایانی قرار دادیم که به فرمان ما، (مردم را) هدایت می‌کردند.

و آنان همان کسانی هستند که خدا به ولایت و فرمانبری از ایشان دستور داده است. و آنها که خدا از ولایت و طاعتشان نهی فرموده همان پیشوایان گمراهی هستند که خدا در دنیا مقدر فرموده بر امامان از خاندان محمد صلی الله علیه و آله و سلم و اولیاء الله حکومت یابند، و در حکومتشان خدا و رسولش را معصیت کنند تا فرمان عذاب بر آنها محقق شود.

و تا عذاب بر آنان محقق شود، شما با محمد صلی الله علیه و آله و سلم و پیامبران پیش از او باشید. پس تدبّر کنید در آنچه خدا در قرآن خود حکایت کرده است از گرفتاری پیامبرانش و پیروان مؤمن آنها، و سپس از خدا بخواهید که به شما در خوشی و ناخوشی و شدت و راحتی، همان صبری را بخشد که بدیشان بخشیده است.

دوری از نزاع با اهل باطل و تاکید بر حلم و خضوع و صبر

وَإِيَّاكُمْ وَمُطَافَةَ أَهْلِ الْبَاطِلِ. وَعَلَيْكُمْ بِهَدَى الصَّالِحِينَ وَوَقَارِهِمْ وَسَكِينَتِهِمْ وَحِلْمِهِمْ وَتَخَشُّعِهِمْ وَوَرَعِهِمْ عَنِ مَحَارِمِ اللَّهِ، وَصِدْقِهِمْ وَوَفَائِهِمْ وَاجْتِهَادِهِمْ لِلَّهِ فِي الْعَمَلِ بِطَاعَتِهِ، فَإِنَّكُمْ إِنْ لَمْ تَفْعَلُوا ذَلِكَ لَمْ تَنْزِلُوا عِنْدَ رَبِّكُمْ مَنزِلَةَ الصَّالِحِينَ قَبْلَكُمْ.

مبادا با اهل باطل درافتید و ستیزه جویید، و بر شما باد هدایت صالحان، و وقار و آرامش و حلم و خشوع و ورع آنها از محرّمات خدا، و وفاداری و کوشش آنان در جلب رضایت خدا با عمل به طاعت او، زیرا اگر چنین نکنید نزد خدا به مقام نیکان پیش از خود دست نیازید.

تشرّف به اسلام و توفیق عمل به دستورات آن توسط خود خدا انجام می‌گیرد، پس از خدا بخواهید شما را هدایت کند

وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ إِذَا أَرَادَ بَعْدَ خَيْرٍ شَرَحَ صَدْرَهُ لِلْإِسْلَامِ، فَإِذَا أَعْطَاهُ ذَلِكَ أَنْطَقَ لِسَانَهُ بِالْحَقِّ وَوَعَدَ قَلْبَهُ عَلَيْهِ، فَعَمَلَ بِهِ. فَإِذَا جَمَعَ اللَّهُ لَهُ ذَلِكَ تَمَّ لَهُ إِسْلَامُهُ، وَكَانَ عِنْدَ اللَّهِ إِنْ مَاتَ عَلَى ذَلِكَ الْحَالِ مِنَ الْمُسْلِمِينَ حَقًّا. وَإِذَا لَمْ يَرِدِ اللَّهُ بَعْدَ خَيْرٍ وَكَلَهُ إِلَى نَفْسِهِ، وَكَانَ صَدْرُهُ ضَيِّقًا حَرَجًا، فَإِنْ جَرَى عَلَى لِسَانِهِ حَقٌّ لَمْ يُعَقِّدْ قَلْبَهُ عَلَيْهِ، وَإِذَا لَمْ يُعَقِّدْ قَلْبَهُ عَلَيْهِ لَمْ يُعْطِهِ اللَّهُ الْعَمَلَ بِهِ. فَإِذَا اجْتَمَعَ ذَلِكَ عَلَيْهِ حَتَّى يَمُوتَ وَهُوَ عَلَى تِلْكَ الْحَالِ كَانَ عِنْدَ اللَّهِ مِنَ الْمُنَافِقِينَ، وَصَارَ مَا جَرَى عَلَى لِسَانِهِ مِنَ الْحَقِّ الَّذِي لَمْ يُعْطِهِ اللَّهُ أَنْ يُعَقِّدْ قَلْبَهُ عَلَيْهِ، وَ لَمْ يُعْطِهِ الْعَمَلَ بِهِ، حُجَّةً عَلَيْهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ.

فَاتَّقُوا اللَّهَ وَسَلُّوهُ أَنْ يَشْرَحَ صُدُورَكُمْ لِلْإِسْلَامِ، وَ أَنْ يُجْعَلَ أَلْسِنَتَكُمْ تَنْطِقُ بِالْحَقِّ حَتَّى يَتَوَفِّيَكُمْ، وَأَنْتُمْ عَلَى ذَلِكَ، وَأَنْ يُجْعَلَ مُنْقَلَبَكُمْ مُنْقَلَبَ الصَّالِحِينَ قَبْلَكُمْ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ.

بدانید که اگر خدا برای بنده‌ای خیر بخواهد سینه‌اش را برای پذیرش اسلام بگشاید، و چون این نعمت را بدو بخشید زبانش به حق گویا گردد و بدان دل دهد و عمل کند، و هر گاه خدا این همه را برای او گرد آورد اسلامش به کمال رسد، و اگر بر این حال بمیرد، مرده است

چونان مسلمانی حقیقی. و اگر خدا به بندهاش خیری نخواهد او را به خود واگذارد و دلتنگ و پریشان باشد، و اگر هم حق را بر زبان او راند دل بدان نبندد، و از آنجا که دل بدان نبسته است خدا توفیق عمل بدو ندهد، و چون این وضع برای او پدید آید تا جایی که بمیرد نزد خدا منافق خواهد بود، و همان اعتراف زبان او به حق با آنکه خدایش توفیق دل دادن بدان و عمل کردن به آن به وی نداده، بر او حجت گردد.

تقوای خدا در پیش گیرید و از او بخواهید سینه شما را برای پذیرش اسلام بگشاید و زبانتان را حقگو گرداند، تا وقتی که شما را می میراند در حالی که شما بر حق قرار دارید، و بازگشت شما را چون بازگشت نیکان قبل از خود قرار دهد، و نیرو و قوتی نیست مگر بخدا و ستایش از آن خداوند جهانیان است.

راه شناخت میزان محبت خدا، میزان عمل به دستورات خدا و تبعیت از ما اهل بیت است

وَمَنْ سَرَّهُ أَنْ يَعْلَمَ أَنَّ اللَّهَ يُحِبُّهُ، فَلْيَعْمَلْ بِطَاعَةِ اللَّهِ وَ لِيَتَّبِعْنَا. أَلَمْ يَسْمَعْ قَوْلَ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ لِنَبِيِّهِ ص: «قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَ يُغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ» (آل عمران/۳۱)؟ وَ اللَّهُ لَا يُطِيعُ اللَّهُ عَبْدٌ أَبَدًا إِلَّا أَدْخَلَ اللَّهُ عَلَيْهِ فِي طَاعَتِهِ اتِّبَاعَنَا، وَ لَا وَ اللَّهُ لَا يَتَّبِعُنَا عَبْدٌ أَبَدًا إِلَّا أَحَبَّهُ اللَّهُ، وَ لَا وَ اللَّهُ لَا يَدْعُ أَحَدٌ اتِّبَاعَنَا أَبَدًا إِلَّا أَنْعَمْنَا، وَ لَا وَ اللَّهُ لَا يُغَضُّنَا أَحَدٌ أَبَدًا إِلَّا عَصَى اللَّهُ، وَ مَنْ مَاتَ عَاصِيًّا لِلَّهِ أَخْرَاهُ اللَّهُ وَ أَكْبَهُ عَلَى وَجْهِهِ فِي النَّارِ، وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ.

هر که دوست دارد که بداند خدا او را دوست دارد باید کمر به طاعت الهی بندد و از ما پیروی نماید، آیا نشنیده‌اید که خداوند به پیامبرش فرمود:

«قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَ يُغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ» (آل عمران/۳۱)؛ بگو: «اگر خدا را دوست می‌دارید، از من پیروی کنید! تا خدا (نیز) شما را دوست بدارد و گناهانتان را ببخشد.

بخدا سوگند بنده‌ای از خدا فرمان نبرده است مگر آنکه خداوند در فرمانبری خود پیروی از ما را نیز داخل کرده است، و بخدا سوگند هرگز بنده‌ای از ما پیروی نکرده است مگر آنکه خداوند او را دوست دارد، و بخدا سوگند هیچ کس پیروی از ما را کنار ننهاده مگر آنکه ما را دشمن داشته است، و بخدا سوگند هیچ کس ما را دشمن نداشته است مگر آنکه خدا را عصیان نموده، و هر که با عصیان الهی جان خود از کف دهد، خداوند او را خوار گرداند و به رو در آتشش افکند. و ستایش از آن خداوند جهانیان است.

منبع

کافی، ج ۸، ص ۲

